

FÅGLAR

i Närke

#4 2021 Från starten #176

Signe Rasmussen

Tack vare **NOF** har fågel- skyddet fått en knuff framåt

PÅ MÅNGA SÄTT lämnar vi inom Närkes Ornitologiska Förening ett framgångsrikt år bakom oss. Trots de inskränkningar i vardagsrutinerna som covid-pandemin fört med sig, har vi i NOF lyckats att genomföra de flesta av våra planerade aktiviteter.

DET ENDA STORA avbräck vi haft är de inställda fågelguidningarna under våren vid Rånneå, i norra delen av svansjön Tysslingen. I övrigt har exkursioner och föreningsresor genomförts. Alla deltagare har jobbat hårt för att följa de rekommendationer som funnits.

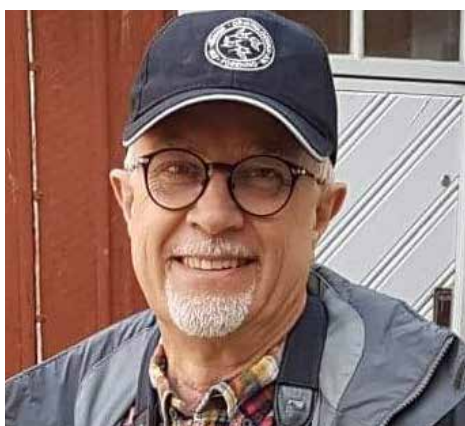
Våra inomhusmöten under våren gick att genomföra tack vare videofunktionen Zoom. Det var en annorlunda mötesform, men det har ändå varit en god uppslutning från er medlemmar. Det har också gett oss nya erfarenheter som vi har nytta av i framtiden. Under hösten är våra fysiska föreningsmöten tillbaka i ny tappning där vi provar nya lokaler och rutiner.

NOF HAR under året enträget arbetat med fågelskydd. Många remisser har landat på vårt bord. Det är bra att vi har blivit en så självklar remissinstans i naturvårdsfrågor. Det är långt ifrån alltid vi får gehör för våra synpunkter, men jag tycker att man tar oss på allvar när vi har fakta att komma med.

För att vi ska öka vår kunskapsbank planerar vi att genomföra fler inventeringar i vårt fina landskap under kommande år. Ni har säkert också hört om de åtgärder som utförts i Oset för back- och hussvalor. Nya holkar för starar, småfåglar och tornseglare har också gett våra vänner många nya möjligheter till ett framgångsrikt liv i naturreservaten. Berguvar och pilgrimsfalkar i vår närhet har fått fler alternativa boplatser genom NOFs försorg. Myndigheterna har hörsammat våra argument för att backsvalan har svårt att hitta boplatser, och nu pågår arbeten med att anpassa grustag till lämpliga häckningsplatser för den här sårbara arten.

LÅNGT IFRÅN allt är bra. Ett spännande år väntar oss med många utmaningar, men också många möjligheter för oss NOFare att jobba för fåglarnas bästa. En stor uppgift är att bevaka den etablering av vindkraft som är planerad i direkt anslutning till det fina naturreservatet Brevens tallskogar i sydöstra delen av landskapet. Här har vi stor hjälp av samarbetet med BirdLife Sverige och andra regionalföreningar. Vindkraft behövs till den stora omställning vi gör för klimatet och vi måste alltid räkna med att intressen kolliderar. Örnarna gillar samma blåsiga områden som vindkraftsföretagen, och vår uppgift är att belysa riskerna med vindkraft i närheten av stora fåglars revir.

Örebro kommun har en stark ambition att öka tillgängligheten till Hjälmaren för olika fritidsaktiviteter. Vad händer med fågellivets förutsättningar om Hjälmarens stränder utsätts för ett ökat besöksstryck? Hur kommer etableringen av ytterligare bostäder i Ormesta att påverka naturreservaten Oset och Rynningeviken? Det här är stora frågor som kräver samarbete med andra.

Ronnie Lindqvist
Ordförande, NOF

HJÄLMAREN ÄR en angelägenhet för många kommuner och flera länsstyrelser. För att vi i NOF ska bli framgångsrika i vårt fågelskyddsarbete krävs även här samarbete med andra regionala fågelföreningar och med vår riksförening BirdLife Sverige. På Birdlife finns juridiskt kunnig personal och många duktiga specialister på skogs- och jordbruksfrågor som utan kostnad står till vårt förfogande närhelst vi behöver dem. NOF är som regionalförening redan en del av BirdLife Sverige och vi har en del fördelar av det. Min ambition är att stärka samarbetet mellan riksorganisationen och NOF som regionalförening på ett sätt som gagnar oss i Närke, både när det gäller fåglarna och NOFs medlemmar. Mer om samarbetet (läs Kedjan) kan du läsa på sidan 4.

NU NÄRMEST i januari väntar det spännande Artracet som brukar ge en ordentlig kick på årslistan. Sedan har vi vinterns fina fågelupplevelser med ugglor och hackspettar. Vi ses på kommande föreningsmöten och ute i naturen!

INNEHÅLL

i Fåglar i Närke #4.2021

LEDARE: NOF KNUFFAR FÅGELSKYDDET FRAMÅT	02	KORTNÄBBENS OILIKA FLYTTVÄGAR	18
OMSLAGSFÅGELN: KUNGSÖRN	03	SÄDGÄSS FLYGER LÅNGT FÖR ATT RUGGA	19
NOF KNYTS NÄRMARE BIRDLIFE?	04	RESAN SOM BÖRjade MED ETT DRAG	20-21
OLÄMPLIG VINDKRAFT I BREVEN	05	PODDAR DU INTE FÅR MISSA	22
SPARVEN SOM SNART ÄR BORTA I NÄRKE	09	ÅKE PETTERSSON MINNS MÄSTER ERIK	23
FLERA INTRESSANTA UTBILDNINGAR	10	VIKTEN AV FOTODOKUMENTATION	27
PILGRIMSFALKENS NYA BOSTAD	11	FÖRENINGSNYTT	28-29
HÖNÖ – VÄSTKUSTENS SKÅDARPÄRLA	12-13	PROGRAM FÖRSTA KVARTALET 2022	30
ARTERNA SOM ÖKAR MEST I NÄRKE	14	KÅSERI: INTE BLEV JAG FÅGELFORSKARE	32
DU MATAR VÄL SMÅFÅGLAR I VINTER?	15		

PORTRÄTTET:
MAGNUS ÄR
EN NÖRD

06-08

MAGISK
SKÅDNING
PÅ ÖLAND

MITTEN

HÖSTENS
ALLA
OBSAR

24-26

OMSLAGSBILDEN: KUNGSÖRN (*Aquila chrysaetos*)

TEXT: MARIANNE JOHANSSON

AKVARELL: STAFFAN ULLSTRÖM

Kungsörnen tillhör familjen Accipitridae, hökartade rovfåglar. Det är en mycket stor fågel med långa vingar och lång stjärt. Stjärten är lika lång som bredden på vingarna. Honan är större än hanen, som hos de flesta rovfåglar. Längden är cirka 80–93 centimeter och vingspannet är 190–225 centimeter, och den kan väga upp till nio kilo. Den är något mindre än havsörnen.

Den äldre kungsörnen varierar i färg från svartbrun till mörkt brun med en guldbrun hjässa och nacke. Stjärten är mörk. Den unga örnen är mera jämnbrun i dräkten och har vita partier på vingundersidorna. Stjärtroten är vit och ruggas bort tills den anlägger adult dräkt vid cirka fem års ålder.

Kungsörnens byten är främst medelstora däggdjur och fåglar, gärna skogsfågel men även sjöfågel. På vintern äter den gärna kadaver från åtlar.

Det är en tystlåten fågel. Ibland hörs

en klagande vissling, "klyh". Ungarna och honan tigger med ett "pi-tjulp".

Kungsörnen häckar i fjälltrakter, vidsträckt skogsområden med gammal skog samt i bergsområden. Inom reviret byggs ofta flera bon som den alternerar mellan under olika år. Boet placeras på upphöjda platser som klippor, träd eller byggda konstruktioner.

Kungsörnsparen håller ofta ihop livet ut.

Honan lägger ett till fyra ägg. Äggen är vita med bruna/röda fläckar som båda föräldrarna ruvar i 40–45 dagar. Vanligtvis överlever en till två ungar som blir flygfärdiga efter ungefär tre månader. Vid dåliga häckningstider kan den starkaste av de oftast två ungarna plocka ihjäl den svaga för att få mat.

Från Närkes Fågelvärld:

Nationell trend 30 år är ökning och trenden för 10 år densamma.

Antal par i Sverige är 680 och det finns ett häckande par i Närke.

Välkomna till **NOF!**

■ Tack för att du blir medlem i vår fågelförening.

Ditt medlemskap innebär att vi kan fortsätta vårt arbete med att stärka fågelskyddet i vårt område, bland annat skapa lämpliga boplatser för back-svalor, pilgrimsfalkar, berguvar, hus-svalor, tornseglare och många andra arter.

Ditt medlemskap innebär också att vi som förening fortsätter bygga vår kunskapsbank genom bland annat inventeringar.

Som medlem i NOF får du delta i exkursioner, resor och givande utbildningar. Vi genomför också inomhusmöten med rad intressanta föreläsningar.

Som medlem får du föreningens fina tidskrift Fåglar i Närke hem i brevlådan fyra gånger per år.

Våra senaste NOF-medlemmar:

- Mary Hansson, Årjäng,
- Liselotte Sliwon, Örebro,
- Marcus Andersson, Örebro,
- Ulf Helgesson, Örebro,
- Linda Hagberg, Örebro,
- Stefan Nilsson, Örebro,
- Yngve Alm, Örebro,
- Lars Ove Andersson, Odensbacken,
- Maimo Köks Andersson, Odensbacken,

Lokal entreprenör tar över skötseln i **Oset**

■ Efter nyår kommer en lokal-entreprenör ta över skötseln av naturreservaten i Oset och Rynningeviken. Det handlar bland annat om den dagliga städningen av området, liksom att fylla på ved vid grillplatserna.

Under hösten var det oklart vem som skulle sköta en del av skötseln i naturreservaten Oset och Rynningeviken, eftersom avtalet med naturvårdsenheten inom Örebro kommun sades upp. Många av dem som jobbade med skötseln hade korta anställningar, och den här typen av arbetsmarknadsåtgärder ledde sällan till riktiga jobb.

Men nu har Örebro kommun slutit ett ettårigt avtal med det lokala företag som har hand om kommunens andra naturområden att det också ska sköta Oset och Rynningeviken. Djurhållningen och traktorarbetena, fortsätter som förut i kommunens egen regi.

Så kan **NOF** länkas

till
**Bird
Life**

"KEDJAN" SKA STÄRKA BÅDA PARTER

BIRDLIFE Sverige har under en längre tid arbetat med frågan om ett utökat samarbete mellan riks- och regionalföreningarna. Namnet på samarbetsformen är "Kedjan".

TEXT: RONNIE LINDQVIST

Syftet med Kedjan är att stärka föreningsdemokratin i respektive förening, öka antalet medlemmar i både BirdLife Sverige och regionalföreningarna samt att underlätta administration av medlemskap och prenumeration av tidskrifter. Samordningen innebär också en möjlighet för regionalföreningarna att minska sina kostnader, bland annat för medlemsadministrationen.

Flera regionalföreningar har redan anslutit sig till Kedjan: Östergötland, Bohuslän, Västmanland, Medelpad, Västerbotten och Jämtland-Härjedalen.

Många andra har startat arbetet för att gå med i samarbetet: Stockholm, Skåne, Öland, Småland och Värmland.

I korthet kan man beskriva att det skulle fungera så här om NOF går med i Kedjan. Då blir det tre alternativ för dig som bor i Närke:

Betala 250 kronor till NOF och få tidningen Fåglar i Närke som vanligt. Då blir du medlem i både NOF och riksföreningen BirdLife Sverige.

Betala 330 kronor till BirdLife Sverige och få tidningen Vår Fågelvärld som vanligt. Då blir du också medlem i både NOF och riksföreningen.

Betala 250 kronor till NOF plus 330 kronor till BirdLife Sverige och få båda tidningarna som vanligt. Du betalar till ett ställe och blir medlem i båda föreningarna.

Utan att kostnaderna för den enskilde förändras, innebär detta att NOF kan tillgodoräkna sig medlemmar som bor i Närke men som idag endast är med i BirdLife Sverige. På samma sätt kan riksföreningen öka sitt medlemsantal genom att de som enbart är medlemmar i NOF även blir medlemmar i riksföreningen. Med fler medlemmar i NOF respektive BirdLife Sverige ökar vår tyngd och möjlighet att påverka i bland annat fågelskyddsfrågor.

En eventuell NOF-anslutning till Kedjan innebär vissa justeringar av våra stadgar och att två årsmöten måste ta dessa beslut. Styrelsen fortsätter att utreda vilka konsekvenser en anslutning innebär. Helt klart redan nu är att NOF behåller styrningen både över sin ekonomi samt vilka frågor och aktiviteter som vi driver lokalt. En anslutning till Kedjan innebär att vi i NOF sparar in en hel del pengar och arbete i form av medlemsadministration.

BAKGRUND/KEDJAN

Begreppet Kedjan utvecklades inom BirdLife Sverige för 15 år sedan i syfte att förtydliga och stärka Fågelsveriges organisationsstruktur. I enlighet med ett beslut på BirdLifes årsmöte 2008 tillsattes en grupp med deltagare från regionalföreningarna och riksstyrelsen för att utreda hur föreningsstrukturen kunde utvecklas. Gruppen landade i det förslag som kom att kallas Kedjan och riktlinjerna fastslogs på BirdLifes årsmöte 2011. Arbetet med att få regionalföreningar att ansluta sig till Kedjan fortsätter. Det handlar om att genomföra ett beslut som är fattat i demokratisk ordning.

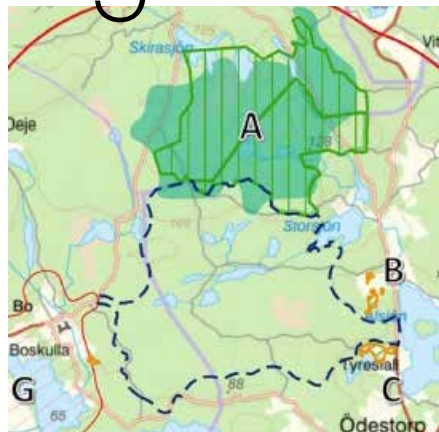
Olämplig vindkraft i Brevenskogarna

KARTA: LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO, LANTVÄTERIET NATURVÄRDSVERKET

VÄNSTRA karten: Det nya naturreservatet "Breven tallskogar" bildades 2018.

HÖGRA karten: Söder om reservatet vill Stena Renewable bygga 34 snurror som är 270 meter höga.

ATT BYGGA en vindkraftpark i anslutning till naturreservatet Breven tallskogar är olämpligt. Det är ett område med höga naturvärden. Det skriver NOF med flera i ett samrådsyttrande.

Bolaget Stena Renewable AB har lämnat samrådsunderlag inför en ny vindkraftsanläggning vid Mörtsjön. Det gäller 34 vindkraftverk i ett område som rör kommunerna i Hallsberg och Finspång.

NOF, har tillsammans med Östergötlands Ornitologiska Förening och Naturskyddsföreningen i Finspång skrivit ett gemensamt yttrande på samrådsunderlaget.

Så är skriver föreningarna:

"Vi menar dock att projektområdet är olämpligt då det gränsar till naturreservatet Breven tallskogar och att vindkraftsetableringar i området kommer att ha negativa effekter på natur och miljö."

Vidare:

Det finns dessutom, ur ett ornitologiskt perspektiv, ingen tvekan om att området har betydande naturvärden. Dessa torde komma att bekräftas av de fågelinventeringar som kommer att genomföras enligt samrådsunderlaget. Området är främst känt för sin höga densitet av rovfåglar där kungsörnen har Närkes enda kända häckningsplats och observationer pekar åt att något ytterligare par håller på att etablera sig i området.

Hotade och störningskänsliga arter kan komma att undanträngas, där storlom, tjäder och nattskärna har visat sig vara särskilt känsliga för mänsklig störning.

Företaget kommer nu att under vintern, våren och sommaren att genomföra bland annat fågelinventeringar, som blir ett underlag i en kommande miljökonsekvensbeskrivning. Någon gång under nästa sommar/höst avser Stena Renewable att lämna in en ansökan om tillstånd att bygga vindkraftparken.

Artracet – bra start på nya skådaråret

■ Vill du få en riktigt bra start på skådaråret? Häng då med på Artracet i Närke. Det är en lättsam kryssartävling där det gäller att se så många arter som möjligt under en dag.

Artracet i Närke är en kryssartävling som pågått ända sedan 1990. Förra året tävlade 21 lag, och av dessa var sju lag ekoskådare. Reglerna är enkla: samla ihop några skådarkompisar, bilda ett lag och kryssa i landskapet under en dag.

Kommande tävling blir lördagen den 8 januari, tävlingen pågår från 00.00 till klockan 16.00.

Ställ upp i den vanliga bilåkarklassen eller i ekoklassen, där du bara utnyttjar miljövänliga färdmedel. Du startar var du vill och avslutar senast klockan 16 på lördagen.

Coronatider ställer till det: vi återkommer var (och om) det blir en återsamling för att kora segrarna.

Anmäl ditt lag till:

kent.halttunen@outlook.com

eller 070 216 11 30.

PS. Har du ingen att tävla med?

Kontakta Kent, så ordnar han plats i ett lag. Håll utkik på vår hemsida och på NOFs Facebooksida för mer info och om det blir någon ändring på grund av covid-19.

NOF fortsätter hjälpa berguven att häcka – 20 000 till fler bolådor

■ NOF har fått 20 000 kronor av Hopajola för att fortsätta hjälpa berguvarna i vårt område att lyckas med sina häckningar.

Riksinventeringen under 2019 och 2020 visar på en halvering av antalet revir i Norrland sedan populationstoppen åren 1998–1999. Läget i södra Sverige är något bättre, i Skåne och på Gotland har antalet berguvar ökat.

I norr beror det sannolikt på bristen på gnagare. En annan orsak kan vara att

hanteringen på soptipporna ändrats, vilket leder till färre råttor och andra gnagare. Ett förändrat jordbruk kan också bidra till sämre födotillgång. Ökad biltrafik leder till fler trafikdödade uvar. Brist på lämpliga boplatser kan även vara en orsak till minskningen.

I Närke finns en handfull revir, och flera av dessa ligger i anslutning till bergtäkter. Klippavsatserna där är utmärkta häckningsplatser för berguven, men när täkterna utvidgas hotas också uvens häckningsplatser.

NOF har monterat upp häckningslådor för berguven vid två bergtäkter. Redan efter ett år accepterade ett av paren en bolåda; det blev en lyckad häckning med två flygfärdiga ungar, den första kända lyckade häckningen på flera år.

För att kunna fortsätta hjälpa berguvarna till säkra häckplatser har NOF fått 20 000 kronor från Hopajola för att bygga och montera upp ytterligare fem bolådor.

Tanken är att försöka få berguvarna att häcka på platser i bergtäkterna som inte ska utvidgas inom överskådlig tid.

MAGNUS FRIBERG gillar att skåda på hemmamarkerna vid Kvismaren. Ofta är Teo, en katalansk fårhund, med på skådarturerna.

Sammlaren som till sist kunde kryssa rubinen

FAKTA/MAGNUS FRIBERG

Ålder: 38 år.

Familj: Fru Teresa och Teo, en 10-månader gammal katalansk fårhund (Gos d'atúra catalá).

Bor: Hus i Menigasker.

Gör: Jobbar med fastighetsskötsel och drift på Atria Sverige AB i Sköllersta. Sitter i styrelsen för Kvismare fågelstation, där han också anställer fältarbetare och volontärer och driver olika projekt. Har också en liten firma där han sysslar med vattenreglering och andra naturrelaterade projekt.

MAGNUS beskriver sig själv som lite av en nörd, han är en tävlingsmänniska och gillar att grota ner sig i saker som han blir intresserad av.

HAN ÄR SAMLAREN som blev en hängiven naturmänniska, och i dag är han en av länets stora fågelprofiler.

Men nu har fåglarna fått lite konkurrens – ett nytt intresse har börjat blomstra hos Magnus Friberg.

TEXT: CHARLOTTA HEDBERG-TIDEMAN FOTO: ARNE LUNDH

Magnus Friberg säger själv att han inte rört sig i så stora cirklar.

Han är född och uppvuxen i Sköllersta och jobbet finns på orten.

I närområdet ligger Kvismare fågelstation där han är platschef.

– Och där träffade jag min fru när hon jobbade som volontär 2013, säger han.

För många är Magnus ett bekant ansikte i skådarkretsar och han kvalar in på flera typiska beskrivningar: morgonpigga så klart och alltid på hugget. Tillbringar många timmar ute varje dag året runt, favoritmånaderna är maj och oktober. Inte supersocial utan trivs med att tassa runt i marken ensam.

Själv beskriver han sig som en riktig nörd.

– Jag är väl en typisk tävlingsmänniska. Jag tycker om att grota ner mig i det jag håller på med och det gäller inte bara fågelskådning. I somras började jag också intressera mig för orkidéer, men även för vissa svampar och lavar. Eftersom jag är en sådan person som går ”all in” så köper jag alla böcker i ämnet och tar reda på allt, säger Magnus.

Fåglar nummer ett

Är det så att fågelintresset håller på att avta och det är därför du breddar dig?

– Nej, fåglar är alltid nummer ett. Men jag har ju hållit på med fåglar så länge, och kan det mesta eftersom jag lagt mycket tid på att vara ute och alltid läst på. Det blir svårare och svårare att få kickar och det saknar jag. Så visst är det här intresset en liten utmaning.

Hur kom det sig att du började med just orkidéer?

– Det var så enkelt som att min fru som kommer från Spanien, hade besök från hemlandet i somras. Vi var ute i skogen och hon visade mig ett par orkidéer som var jättefina. Det var

nått nytt och spännande för mig. Så vi åkte runt lite här i Närke och Västmanland men även till Dalarna, där jag fick se en skogsfru. Det blev sammanlagt 13–14 olika orkidéarter. Nästa år planerar vi en tur till Norrland för att kika efter orkidéer.

– Eftersom jag är en sådan som vill lära mig så mycket som möjligt från alla tänkbara vinklar, så gäller det även när jag fotar. När jag tar bilder så vill jag att de ska tillföra något nytt. Ambitionen är att det ska bli något mer konstnärligt och mer livfullt. Jag har en hemsida (magnusfriberg.com) och en motsvarande sida på Facebook där jag lägger ut bilderna, men de blir ojämnt publicerade. Tiden räcker inte till allt.

Väcktes som åttaåring

Det breda naturintresset har Magnus haft med sedan barndomen. Den första riktigt stora aha-upplevelsen fick han i åttaårsåldern när han fiskade i ån nära hemmet. En skådare kom förbi och berättade om en ovanlig art som hade setts i området någon vecka tidigare. Då förstod Magnus att det gick att samla på fåglar

NUMERA är det inte bara fåglar som gäller för Magnus, hans nyvunna intresse handlar om orkidéer. Fast såna finns ju inte så här års, hur mycket man än spanar ...

och det stora fågelintresset kom igång.

– Men jag var framför allt en samlare som barn. Jag samlade på allt – frimärken, suddgummin, kapsyler, stenar – allt mellan himmel och jord. Det var fascinationen att se så många arter som möjligt som intresserade mig. Min bror var inne på fåglar lite före mig, men så småningom hamnade jag också där.

Fåglar inpå egna knuten

Att Magnus i huvudsak skådar i närområdet är kanske inte så konstigt.

– Jag har allt inpå husknuten så det är enklast, men annars åker jag gärna till Brevens Bruk, där finns det stor gammal skog med allt man kan uppleva där, till exempel tjäder, orre och tallbit. Eller så blir det skogen vid skjutfältet i Villingsberg.

– Men jag har alltid ögon och öron öppna för att snappa upp vad som händer runt mig.

En annan del i Magnus fågelskådning är ringmärkning. Något han gör mest på Kvismare fågelstation, men i somras blev det också en tur till Stora Fjäderägg i norra Sverige.

– Man lär sig mycket om fåglar vid ringmärkning. Med hjälp av fjäderdräkten kan man titta på ruggningen och i stort avgöra åldern, men det är klart att det krävs lite övning.

– Små fåglar byter fjädrar mer ofta än stora fåglar som havs- och kungsörnar, som byter sina väldigt långsamt och som inte förrän efter sex år är klara med fjäderutvecklingen, berättar Magnus.

Hur är det med larm – är du en sådan som

lägger allt på hyllan och drar iväg när det kommer nåt spännande?

– Det gjorde jag förr, då fanns det inga begränsningar, men nu åker jag bara om fågeln finns kvar till helgen.

Någon särskild art du skulle vilja ha på din lista?

– Det är nog rubinnäktergal i så fall. Jag missade den när den var i Värmland för några år sedan.

Och på frågan om hur många kryss han har, så suckar han lite lätt och säger att det finns olika sätt att se på det här med kryss.

– Enkelt uttryckt så finns det flera kommittéer i världen som ser lite olika på vad som är en art eller ras i olika artkomplex. Detta gör att man har olika många arter beroende på vilken kommitté man följer.

I Sverige följer vi Taxonomikommittén, och enligt den så har jag 390 arter. Men enligt IOC, som är den största globala kommittén, så har jag ytterligare några arter.

November: X på rubinnäktergalen

Och på frågan vilken som är den senaste på krysslisan är han inte helt säker där heller.

– Under det senaste året borde det vara mindre gulbena, skrattar han.

När jag – skribenten – går in och kollar Magnus lista på Artportalen ett par dagar efter intervjun, så ser jag att högst upp så finns faktiskt rubinnäktergal från den 20 november 2021. Och näst högst mycket riktigt mindre gulbena.

Långflygande spov satte **världsrekord**

■ En myrspov har gjort det igen – satt nytt världsrekord för långdistansflyttande fåglar. Ny rekord-innehavare är honan 4BBRW.

Den flög nonstop Alaska – Oceanien. Resan var dock något längre än normalt och 4BBRW landade i Australien efter en flygtur på 13 050 kilometer, som tog 239 timmar med en snithastighet på 55 kilometer i timmen. Det är nytt rekord för flyttning utan mellanlandningar för hela fågelvärlden.

Myrspovarna har en liten satellit-sändare som bara väger fem gram på sin rygg så att forskarna kan följa deras flyttväg. För att klara flygturen kan myrspovarna fördubbla sin vikt innan de ger sig iväg. Under flygturen kan de dessutom krympa sina inre organ för att göra vindmotståndet mindre.

På tillbakavägen i mars tar myrspovarna det lite lugnare. Då flyger de via Gula havet, där de äter upp sig i en månad innan de fortsätter mot Alaska. KÄLLA: NATURSIDAN.SE.

Bra **trädgård** gör skillnad för **fåglar**

■ En trädgård som förser fåglar med mat, skydd och vatten gör skillnad långt utanför tomtgränsen. Det visar forskare i USA i en ny studie.

Forskarna vid USDA Forest Service jämförde sex skilda områden i sex städer: fristående parkområde, parkområde intill bostadsområden, två olika naturvänliga trädgårdar och två trädgårdar dominerade av gräsmattor. Överlag var fler fågelarter i trädgårdarna jämfört med i parkerna.

Sämst var den biologiska mångfalden i trädgårdar som dominerades av gräsmatta.

Ju fler stora trädkronor i trädgårdarna, desto fler fågelarter. Platser med stor andel hårdgjorda ytor som asfalt, trall, pool och grusade områden uppvisade färre fågelarter.

För att klassas som en naturvänlig trädgård måste den erbjuda vatten, mat, skydd och lämpliga platser att föda upp ungar i. Då kan de öka mångfalden av fåglar i hela regionen positivt.

KÄLLA: NATURSIDAN.SE

Häckande **Ortolan-**sparv är snart borta

I ÅR gav det nyrensade diket vatten, insekter och boplats åt ortolansparven.

KRÄFTGÅNGEN för ortolansparven i vårt område fortsätter. Under 2021 var det endast två hanar som hävdade revir. Om trenden fortsätter är ortolansparv borta som häckfågel redan 2023.

TEXT OCH FOTO: MAGNUS PERSSON

Endast en hane anlände till Kvismaredalen i år. Ankomstdatum var den 11 maj, vilket är cirka tio dagar senare än normalt. Ännu en hane upptäcktes sjungandes den 12 maj i Ytterby, Odensbacken av Anders Jacobsson. Fågeln drog dock vidare i landet efter någon vecka.

Hanen i Kvismaren hittade en hona och skred till häckning. Han genomförde hela två häckningar; det är oklart om det var med en och samma eller två olika honor (de var ej ringmärkta). Att två kullar hinns med under en säsong är inte speciellt vanligt hos arten. Jag har aldrig tidigare sett det under mina elva år jag inventerat.

Kullarna var tämligen små med två plus två utflugna ungar. Bona besöktes aldrig på grund av risk för störning och därmed ökad risk för predation av bland annat kråka och räv.

Vid tiden för översvämningen i Kvismaredalen, som täckte åkrarna med vatten i slutet av maj, ruvade ortolanhonan på ägg i boet direkt på marken. Men boet dränktes inte och ortolanen klarade översvämningen tack vare det låga lite högre upp i terrängen inne i en åkerholme. Otroligt bra placering, med andra ord. Den första kullens ungar blev flygga i början av juni. Den andra häckningen skedde i en dikesren i närheten av det första boet. Dessa ungar lämnade boskålen i mitten av juli.

En av de artbevarande åtgärder som verkar ha gett positivt resultat var rensningen av ett 430 meter långt dike. Det gjorde att det nu fanns vatten i diket, vilket bland annat gav mer insekter. Ortolanen använde diket både till födosök, dricka vatten, skydd, vattenbad och framför allt val av boplats.

Dessutom låg rensmassorna kvar som långa ”jordlimpor” vid sidan om diket. Dessa upphöjningar nyttjades i hög grad som utsikts- och

födosöksplats inte bara av ortolansparv utan även av lärka, sädesärla, pilfink, hämppling, busk- och stenskvätta, törnsångare och gulsparv.

Inventeringen gjordes av Länsstyrelsen i Örebro med hjälp av Föreningen Kvismare fågelstation.

Sveriges **första** fynd av **brun sula**

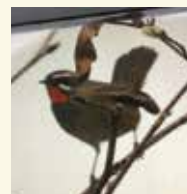
■ Den 3 november var Folke Sjöberg, 75 år, ute vid sina kräftburar vid Måseskär väster om Orust på Västkusten. Då upptäckte han att en fågel som han inte kände igen hade slagit sig ner på räcket till båten.

– Jag och min fru är fågelskådare, men vi visste inte vad det var för fågel, säger Folke Sjöberg till TT. Han tog några bilder på fågeln och lade ut den i en grupp på Facebook.

Då fick han reda på att det rörde sig om en brun sula, som tillhör fågelfamiljen sulor. Arten, som bara observerats ett tiotal gånger i Europa, förekommer i alla tropiska hav. Men den har aldrig tidigare observerats i Sverige.

Rubinen – mest kryssad i Sverige

■ Den 15 november upptäckte Leif Eriksson i Vargön en riktig drömmart.

Det var en rubinnäktergal. Leif hittade den i grannens häck, men var osäker på vad det var för art. Han sprang hem och hämtade kameran, och lyckades få en bild som han la ut på en Facebookgrupp.

Fågeln larmades ut och snart var många skådare på plats för att få se den vackra fågeln.

Ganska snart arrangerades en matning för rubinnäktergalen, och den har kunnat kryssas av många skådare.

Fyndet i villaområdet i Vargön var Sveriges andra. Det första fyndet var inne på avspärrat industriområde i Skoghall, och bara ett 15-tal skådare fick chansen den gången.

FORTSÄTT ATT **HÅLLA KOLL** PÅ ORTOLANSPARVEN

Beståndet av ortolansparv har halverats under de senaste tio åren i Sverige och bedöms nu vara akut hotat (CR) enligt Rödlista 2020.

Fortsätta rapportera alla ortolansparvar du ser eller hör på Artportalen.

Har du någon bra idé om vad lantbrukare och/eller fågelskådare kan göra för att gynna ortolansparven, kontakta Magnus Persson: humlapersson@gmail.com, 073 366 71 72

Fakta om året med "Luften är fri"

■ Under friluftsåret 2021 har NOF genomfört att antal aktiviteter under temat "Luften är fri" i samarbete med Studieförbundet.

- Inventeringskurs punktrutter m.m. 10 april
- Inventeringskurs punktrutter m.m. 17 april
- Inventeringskurs "Förenklad våtmärksinventering" 24 april
- Rovfågelkurs 11 september
- Gåskurs 18 och 24 oktober

Aktivitetserna genomfördes som studiecirklar med 30 deltagare. Kurserna under våren ägde rum utomhus på grund av pandemin, och alla var noga med att följa de restriktioner som var tillämpliga vid varje tillfälle.

När rekommendationerna lättade kunde första delen av gåskursen i oktober inledas med en teoriträff inomhus i Studieförbundets lokaler för att fortsätta utomhus vid den andra träffen.

Syftet med inventeringskurserna var att höja intresset för att genomföra fågelinventeringar enligt Svensk Fågeltaxerings metoder, och därigenom bidra till den amatörforskning som mycket av den samlade kunskapen om fåglar bygger på. Efter kursdagarna har flera deltagare omsatt sina nya kunskaper i praktiken och börjat inventera.

Rovfågelkursen och gåskursen hade till syfte att under sakkunnig ledning lära sig mer om två svåra fågelgrupper som ofta leder till förväxlingar. Det är angeläget att minska antalet förväxlingar inom dessa fågelgrupper, eftersom en del av dessa arter är hotade och därmed gynnas av korrekt dokumentation.

Kursdagarna marknadsfördes via Studieförbundets kalender, på Närkes Ornitologiska Förenings hemsida, i NOFs Facebookgrupp och i föreningens tidskrift Fåglar i Närke.

Kurser och utbildningar som dessa är en viktig del av NOFs verksamhet. De bidrar starkt till föreningens utveckling, en ökad kunskapsbas och att knyta fler aktiva medlemmar till vår förening.

Leif Carlsson, Gunilla Carlsson, kursledaren Magnus Friberg och Peter Klevnäs spanar efter rovfåglar runt Västra rakan i Kvismaren.

Rovfåglar **svåra men inte omöjliga** att arta

SVÅRA – men inte omöjliga. Det var temat för dagen när vi sex personer ville lära oss mer om rovfåglars utseende och uppträdande ute i naturen.

TEXT OCH FOTO: MARIA WANCHE

Det var en väldigt dimmig morgon när vi samlades i början av september på parkeringen vid Öby kulle i Kvismaren. Ämnet för dagen var rovfåglar, en av många utbildningar som Närkes Ornitologiska Förening arrangerat under året.

Vi var sex nyfikna deltagare som under ledning av Magnus Friberg gav oss av mot Västra rakan i Kvismaren; på vägen dit hann vi se både brun kärrhök och ormvärk. Väl på plats packade vi ur handkikare, tubkikare och matsäck, sedan hjälptes vi åt att spana åt alla håll.

Dimman lättade så småningom, och visst var det väl två ormvärkar som satt där borta i trädet? En brun kärrhökhona svepte förbi och strax därpå två juveniler (ungfåglar), som slog sig ner på åkern och lät sig beskådas.

Långt borta i en björk

satt en falk, men vilken art var det? Vi fick veta att falkar numera inte räknas till rovfåglar, då de visat sig vara närmare släkt med tättingar! Vi spanade och spanade:

Kunde det vara en lärkfalk eller kanske en pilgrimsfalk?

Till slut gav sig kursledaren Magnus Friberg iväg i bilen för att på närmare håll konstatera att det var en pilgrimsfalk vi såg. Lite senare på förmiddagen såg vi även lärkfalk, röd glada, havsörn och ytterligare ormvärkar och bruna kärrhök.

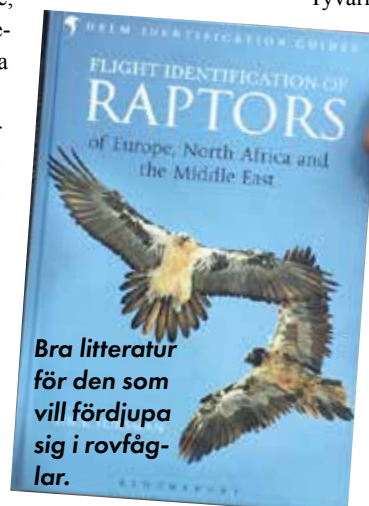
Magnus hjälpte till med artbestämningar, gav tips på karaktäristiska kännetecken och rådde oss att försöka hitta jizzen på fågeln (jizz = storlek, form, rörelsemönster, flygsätt, beteende och liknande som gör att den "upplevs" som en viss art).

Tyvärr blev vi tvungna att avsluta ti-

digare än vi velat då ett rejält regnväder drog in över Närkeslätten. Någon av deltagarna konstaterade:

– Ju mer man lär sig, desto mer inser man hur mycket man inte vet!

Det är nog något som också skulle kunna sammanfatta den lärorika dagen. Jag tror att vi nog alla är sugna på att ge oss ut igen och testa våra nya kunskaper.

Pilgrimsfalken fick en boplats på Öster

Oscar Larsson, som är underhållssamordnare på EON, visar upp den bolåda för pilgrimsfalk som monterats upp på EONs värmekraftanläggning på Öster i Örebro.

NU HAR pilgrimsfalken fått en boplats på Öster i Örebro. Det är EON som upplåtit ett tak på hög höjd där en bolåda avsedd för pilgrimsfalk har monterats upp.

TEXT OCH FOTO: KENT HALTTUNEN

Lars Johansson från Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har vid flera tillfällen observerat pilgrimsfalkar på EONs reservkraftanläggning på öster i Örebro.

– Ja, det är ju märkligt. Men jag har stått och tankat på OKQ8 på Hagmarksgatan när jag hört ett förskräckligt liv på mäsarna från skorstenen. Och när jag tittade upp såg jag en pilgrimsfalk käka på en mäsunge. Riktigt kul, berättar Lars.

När det här hände igen funderade Lars ett steg till. Han vet att det är en utmärkt plats att sitta och spana på, men det kanske också är en

bra plats för pilgrimsfalkar att häcka på.

– Jag tog kontakt med EON för att kolla möjligheterna att sätta upp en bolåda för pilgrimsfalk, säger Lars.

Förslaget föll i god jord

– Vi inom EON tycker det är kul om vi kan göra en insats för en häftig fågel som dessutom är världens snabbaste, så är det bra, säger Björn Persson som är regional kommunikationschef på EON.

Sagt och gjort. NOF lät tillverka en bolåda avsedd för pilgrimsfalk. Föreningen har goda erfarenheter från Fjugesta, där ett par pilgrimsfalkar har genomfört lyckade häckningar under tre år i rad och fått ut totalt nio ungar.

– Det här är ju sannolikt ungfåglar som söker sig tillbaka till de här trakterna för att leta efter en partner och lämplig boplats, förklarar Lars Johansson.

Bolådan för pilgrimsfalk monterades upp,

och i mitten av oktober var det dags för en liten invigningsceremoni.

– Lådan är väl tilltagen och den har monterats fast uppe på taket på värmeanläggningen. Dessutom har falkarna fått ett lager med grus som de kan häcka i, berättar Lars Johansson.

På EON är Björn Persson också mycket nöjd med att företaget kan bidra på olika sätt till att utsatta arter får en möjlig boplats. Kan det dessutom minska problemen med kajor och duvor inne i staden är det inte en nackdel.

Kan bli fler boplatser

NOF och EONs gemensamma satsning på en boplats för pilgrimsfalkar uppmärksammades bland annat av Nerikes Allehanda. Sedan dess har flera fastighetsägare hört av sig. De är intresserade av en liknande boplats. Förutom att man ger pilgrimsfalken en möjlighet att häcka, så har den snabba falken en avskräckande effekt på kajor och duvor inne i staden.

Exotisk skådning bland h

FÖRVÄNTNINGARNA VAR HÖGA när vi klev ut i mörkret med tända pannlampor och gav oss ut mot vindskyddet på Kråkudden. Vi var sex personer som följt med på NOFs höstresa till Hönö.

Väl på plats dröjde det inte länge förrän den första havssulan gled förbi och tordmularna började pila över havet.

TEXT: RONNIE LINDQVIST FOTO: HANS WAERN

Inför resan i slutet av oktober hade väder- och vindprognoser inte varit de bästa. Sydliga vindar brukar inte vara gynnsamma. Men det skulle visa sig att vi inlandsskådare skulle få vårt lystmäte ändå. Skärgården i Bohuslän är för oss onekligen en exotisk plats om man jämför med Närke slättlandskap.

Jan Bernhardsson, som varit medlem i NOF sen mitten av 1980-talet och skådat fåglar mycket länge, var nu med på sin första resa med Närke Ornitologiska Förening.

– Det var havsfåglarna som lockade, och nu när jag fått större möjlighet att skåda mer än tidigare var det dags att komma till skott och hänga med på den här lockande resan, berättar Jan.

– Jag ska definitivt åka med NOF igen, kanske det blir Öland eller Falsterbo nästa gång.

Hoppas på blåsigtt väder

Resan som NOF arrangerar till Hönö och andra delar av Bohuslän brukar ske i slutet av oktober eller början av november. De flesta skådare hoppas på riktigt blåsigtt väder från väst, så att många havsfåglar blåser in till den svenska kusten och förhoppningsvis sträcker förbi Kråkudden, som ligger på yttersta delen av Hönö.

– Det som blev så bra var att resan var så väl organiserad och förberedd av reseledaren Hans Waern. Tänk bara vilket privilegium det är att Hans familj upplåter sitt fina hus på ön för vårt boende, säger Jan Bernhardsson.

– När man kommer till en ny skådarmiljö, är man ofta lite osäker och då är det mycket värdefullt att ha kompisar att bolla iakttagelser med, som till exempel när den svartnäbbade islommen och lunnefågeln i vinterdräkt drog förbi.

Den erfarna skådaren Jan Bernhardsson säger att det gäller att vara prestigelös, för havsfågelskådning är ingen enkel skådning – ofta är det långa avstånd.

Duktiga lokala skådare

NOF-resan till Hönö har genomförts under många år och det är lite förvånande att så få kvinnliga medlemmar tagit chansen att följa med på den här unika resan. Kunnig ledare, trevlig miljö, många andra fågelarter än de vi är vana vid hemifrån och avspänd skådning, ofta tillsammans med lokala duktiga skådare gör att det blir ett härligt minne att ta med hem till senhöstens Närke.

Artlistan blir aldrig så lång som till exempel på en Ölandsresa eller resa till Falsterbo. Men listan blir full av alldeles speciella arter, vad sägs om: havssula, tordmule, sillgrissla, lunnefågel, tobisgrissla, toppskarv, skärnsnäppa, tretåig mås och många fler.

ATT FÅ SITTA vid ett bord, pusta ut och kanske fika lite är inte helt fel efter härliga promenader över klippor och kuperad terräng, tycker Per-Åke Grönvall, Christer Tegebro, Ronnie Lindqvist och Jan Bernhardsson.

PREMIÄR. Jan Bernhardsson hängde med på en NOF-resa för första gången. Och han blev inte besviken på den fina havsfågelskådningen som Hönö och vindskyddet vid Kråkudden bjöd på.

PÅ FÄRJAN över till ön Hyppeln passar NOF-gänget på att fika. Från vänster: Christer Tegebro, Per-Åke Grönvall, Jan Bernhardsson, Ronnie Lindqvist och Lasse Eklund.

avssulor och tordmular

I SKÅDARTAGEN. Christer Tegebro och Per-Åke Grönvall i Bohuslän.

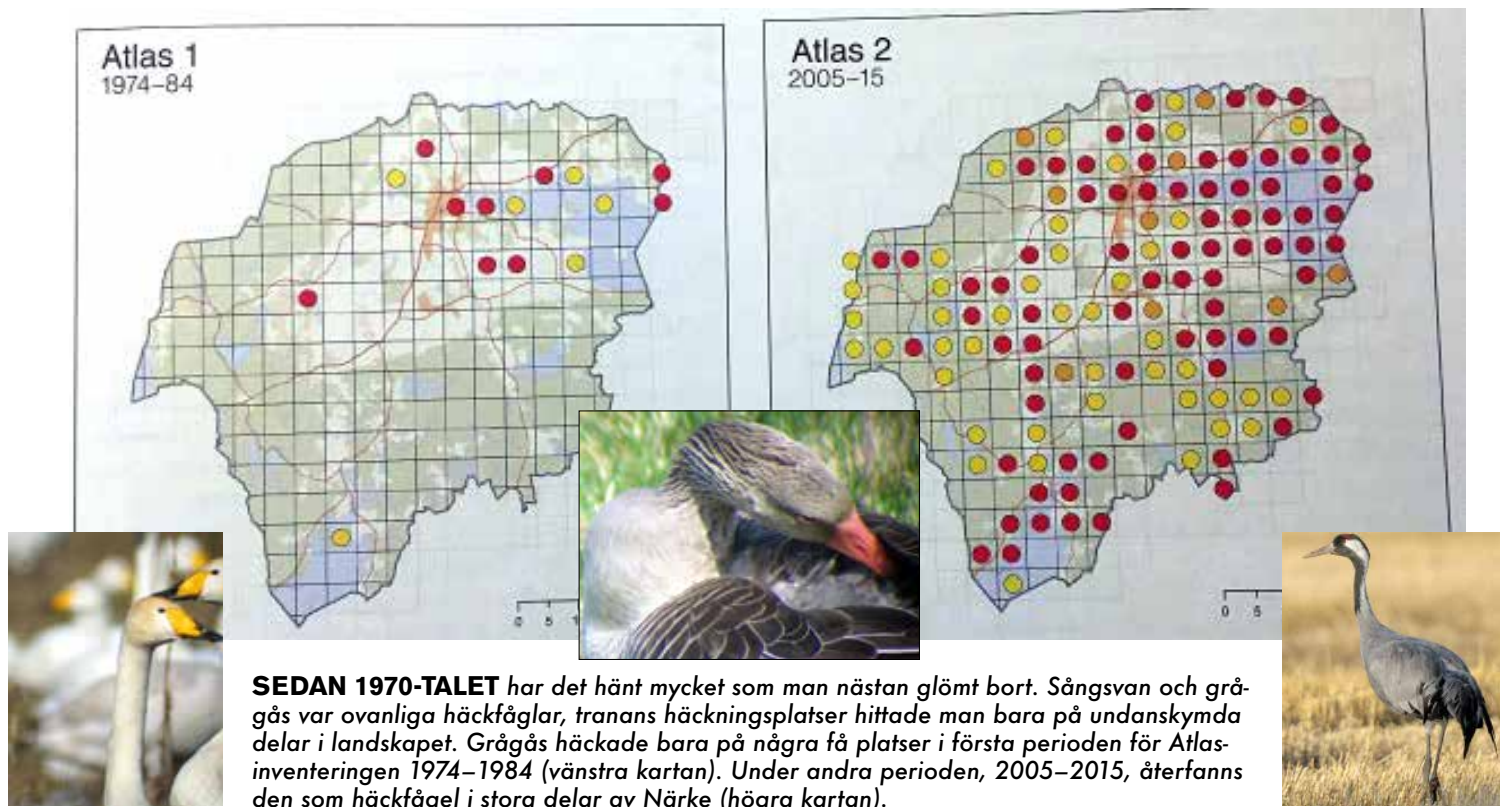

HÖNÖRESAN bjuder på varierad skådning från många vackra platser i skärgården. Från vänster: Per-Åke Grönvall, Christer Tegebro, Jan Bernhardsson, Ronnie Lindqvist, Lasse Eklund.

HALKIGT på klipporna när man ska ta sig från vindskyddet vid Kråkudden. Bäst att gå försiktigt som Lasse Eklund.

Arterna som ökat mest

SEDAN 1970-TALET har det hänt mycket som man nästan glömt bort. Sångsvan och grågås var ovanliga häckfåglar, tranans häckningsplatser hittade man bara på undanskymda delar i landskapet. Grågås häckade bara på några få platser i första perioden för Atlas-inventeringen 1974–1984 (vänstra kartan). Under andra perioden, 2005–2015, återfanns den som häckfågel i stora delar av Närke (högra kartan).

GRÅGÅS, sångsvan och trana är fågelarter som ökat kraftigt i Närke. Brunand, storspov och småspov är några av de arter som minskat mest.

Det är några av slutsatserna från atlasinventeringarna och som redovisas i boken Närkes Fågelvärld.

TEXT: KENT HALTUNEN

För ett år sedan var det boksläpp på praktverket Närkes Fågelvärld. Det är en sammanställning av de två atlasinventeringar som genomförts i landskapet. Den första inventeringen genomfördes under åren 1974–1984 och den andra 2005–2015. Över 200 personer har varit delaktiga i inventeringen av de 200 Atlasrutor (5x5 kilometer) som finns i Närke.

– Atlasinventeringarna visar hur utbredningen av fåglar förändrat sig i de olika rutorna i Närke, den ger ingen bild av antalet fåglar totalt, förklarar Ronnie Lindqvist som är atlas-general.

76 arter har ökat

Av de 178 arter som häckar i landskapet har 76 arter ökat sin utbredning, 65 arter varit stabila medan 37 arter minskat i förekomst i atlasrutorna.

Flera av de stora fåglarna i jordbrukslandskapet har ökat kraftigt under perioden: sångsvan,

grågås och trana.

– Det kan förklaras av att förhållanden för de här arterna har blivit bättre både på häckplatserna i Närke och på vinterkvarteren, säger Ronnie.

Också några av de östliga sångarna har ökat sin utbredning: kärrsångare, flodsångare och busksångare. Även om det inte handlar om så många, har det ändå varit en påtaglig uppgång.

– Vi får väl se om det är en tillfällig ökning. Jämför med rosenfinken som också är en östlig art, vilken hade sin topp för cirka 20 år sedan och som minskat trots att förhållandena verkar vara likvärdiga.

Gynnas av våtmarker

Rödbena, tornfalk och skäggmes är andra arter som ökat i utbredning.

– Kul med rödbenan, som annars har en vikande trend i landet. Här tror jag att arbetet med att skapa nya våtmarker haft en positiv effekt för arten. Det gäller även skäggmesen som gynnas av våtmarker med vassområden, berättar Ronnie.

– När det gäller tornfalken har många holkar monterats upp och det bidrar till en expansion.

Ett antal arter har minskat kraftigt och riskerar att försvinna som häckfåglar i Närke. Det är brunand, storspov, småspov, backsvala, bergfink och ortolansparv.

– När det gäller småspov och bergfink är det arter som bland annat på grund av klimat-

förändringar drar sig norrut. Storspoven och ortolansparven har det svårt i det moderna jordbrukslandskapet och backsvalan har nästan inga naturliga häckplatser kvar i Närke, förklarar Ronnie.

Några arter som har tillkommit mellan de två inventeringsperioderna är vitkindad gås, storskarv och havsörn.

– Man har nästan glömt bort att havsörnen var helt borta för 40 år sedan. Och att storskarven är en relativt ny art i vårt landskap; den etablerade sig i Hjälmarén i mitten av 1990-talet. Men skarven verkar också haft sin topp och går tillbaka i utbredning och antal, säger Ronnie.

Försvunna arter

Två arter har försvunnit: svarthalsad dopping som häckade under några år i Kvismaren, och vitryggig hackspett, som hade ett revir en bit in på 1980-talet vid Garphyttans nationalpark.

– Den vitryggiga hackspetten kräver stora sammanhängande lövskogar som innehåller död ved, vilket tyvärr är ovanligt i vårt moderna skogsbruk, förklarar Ronnie.

PS. Det finns några få exemplar kvar av boken Närkes Fågelvärld. Där hittar du alla fakta om förändringarna för fåglarna i landskapet. Du har fortfarande möjlighet att skaffa ett eget exemplar. Beställ av lindqvist_ronnie@hotmail.com.

MATNING av småfåglar är populärt. Sandra Tengelin matar för att det är trevligt att titta på fåglarna.

Sandra matar för att få fåglarna på nära håll

SANDRA Tengelin i Edsberg, söder om Fjögesta, är en av många som matar småfåglar runt om i Sverige.

– Jag tycker det är trevligt att titta på fåglarna och jag får dem riktigt nära köksfönstret, berättar Sandra.

Man räknar med att mellan 300 000 och 500 000 människor i Sverige matar fåglar varje vinter. Sandra Tengelin i Edsberg har en egen trädgård. Där pågår matning från oktober fram till april. Hon matar med solrosfrön, jordnötter, talgbollar och kokosfett.

– När det är kallt tänker man på fåglarna förstås, annars är det väl för min egen skull

som jag matar, säger Sandra.

Det är de vanliga fåglarna som dyker upp vid matningen: talgoxe, blåmes, nötväcka med flera. Men ibland dyker det också upp lite ovanligare fåglar.

– Trädkrypore tycker jag om att titta på, den är kul.

– Och så hade vi en tofsmes på matningen för första gången genom alla år, säger Sandra.

Den 28–31 januari pågår den riksomfattande kampanjen Vinterfåglar in på Knuten; en kampanj där över 20 000 personer räknar alla småfåglar vid fågelborden och skickar in resultatet av räkningen.

– Det gör jag också förstås, säger Sandra Tengelin.

Vinterfåglar in på Knuten

■ Den 28–31 januari pågår Vinterfåglar in på Knuten.

Det är en helg när många i Sverige räknar småfåglar vid matningar och fågelbord. Förra året kom det in 20 000 rapporter från hela landet. Av dessa kan man följa hur det går för småfåglarna. Kampanjen har pågått sedan 2006 i Sverige. Flera andra länder i norra Europa genomför liknande räkningar. Gör en insats du också. Räkna alla fåglar vid din matning och rapportera in till kampanjen. Information om hur du ska göra hittar du på vår hemsida: nof.birdlife.se

NOF räknar småfåglar

■ Vi inom Närkes Ornitologiska Förening räknar också småfåglar under helgen 28 till 31 januari, alltså de dagar Vinterfåglar in på Knuten pågår.

Vi finns på flera olika platser under helgen och räknar, bland annat i Oset i Örebro och i Rånneby vid Tysslingen. Vill du veta hur det går till att räkna småfåglar, eller vill hjälpa till och räkna? Välkommen till våra räkningar vid offentliga matningar. Mer information på vår hemsida eller på vår Facebooksida.

Anders och Benny matar vid nationalparken

■ Uppskattar du att få se gråspetten och andra fåglar i Garphyttans nationalpark?

Då kan du tacka Benny Fredriksson och Anders Nilsson. Det är fjärde året som de ser till att det finns talg, solrosfrön och jordnötter vid matningarna i nationalparken.

De båda ser också till att det finns mat till småfåglarna vid Caféhörnan i Oset. Fågelmaten kostar en del varje år och de tar gärna emot ett bidrag via Swish för att hålla igång matningarna.

Anders Nilsson: 070 646 08 41

Benny Fredriksson: 070 629 85 82

Ragnarsson
FASTIGHETER AB
stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

Magisk morgonskådning

MORGONEN BJÖD på dimma. Ändå valde vi att vandra ut på Schäferiängarna, till Stengömslet. Det första som kom ur dimman var en havsörn. Det blev en magisk inledning på en fantastisk morgon för oss på NOFs resa till Öland.

TEXT: PER och MONICA HOLM

Men vi tar det från början. Vi blev medlemmar i Närkes Ornitologiska Förening, NOF, efter vårens fågelskådarskurs. Den gav oss mersmak och vi anmälde oss därefter till Ölandsresan.

Redan första kvällen på Öland släpptes ”bomben”: traditionen bjuder att den i sällskapet som är nyast har i uppdrag att skriva ner en berättelse om resan. Ja, vad göra? Vi var de nyaste. Så här kommer nedpräntat en del av våra upplevelser.

VI VAR TIO personer som mötte upp i två bus-sar. Reseledare var Ronnie Lindqvist som körde den ena bussen, den andre bussen rattades av Björn Ander. Vädret visade sin bästa sida: blå himmel och solsken som skulle hålla i sig hela vistelsen. Helt fantastiskt med tanke på allt regnande som varit dessförinnan.

Under ett kort fikastopp på Café Columbia i Kisa fick vi chans att säga hej och presentera oss för varandra. Därefter var det raka spåret till Öland och Beijershamn för skådning. En hel del ändrar och gäss kunde ses där. Vi hann också med Grönhögen och spanade in svart rödstjört och pungmes. Den sistnämnda gav oss ett nytt livskryss.

Så installerade vi oss i boendet i Näsby. På kvällen blev det samling kring bordet med krysslister innan god natt.

Upp med tuppen nästa morgon och iväg till

FOTO PÅ ÖLAND: PETER KLEINÄS, LENNARTH SOLLERMAN GUSTAFSSON, MARIA WANCHE

MAGISK En vandring över Schäferiängarna i morgondimma kan vara en härlig upplevelse,

Södra udden. Om man inte kikade ut över havet, kunde man roa sig med att titta på alla kungsfåglar, som flitigt flög omkring. Det var till och med så att man ibland fick se sig för var man satte ner fötterna. Ingen vill väl trampa på en kungsfågel!

Videsparv hade rapporterats i Södra lunden. Vi tog en promenad dit, men av sparven syntes inte ett spår eller hördes ett pip. Inga besvikna miner för det, utan vi åkte vidare till nästa intressanta larm – tajgablåstjört i Kvinnsgröta. En vacker och trevlig liten fågel som gärna visade upp sig om och om igen. Nytt livskryss för flera av oss, förmodligen.

NÅGON SOM starkt bidrog till den trevliga upplevelsen var Gösta Friberg, mannen vars gård

fågeln bestämt sig för att rasta vid. Han styrde förnämligt upp oss skådare, såg till att vi höll avstånd och uppförde oss. Gösta Friberg är för övrigt också mannen bakom ett lyckat bevarandeprojektet för ängshökar på Öland.

Vidare mot Gräsgård för att spana av en stor åker, där en rödhalsad gås befann sig bland en flock vitkindade gäss. Och så lyckades vi pricka in en tajgasångare efter vägen. Säger vad man vill om tajgasångare men ett vet vi: de sitter sällan still!

Pizza smakade bra vid Kvarnen på fredagskvällen. Efteråt sittning med krysslister innan sällskapet tog kvällen, mycket nöjda med dagen men trötta.

ALLTID PÅ VÄG. Reseledarna och guideerna Björn Ander och Ronnie Lindqvist i täten framför Maria Wanche och Ami Sundén.

KUNGSFÅGEL. Sveriges minsta fågel var talrik fanns nästan överallt på Öland. Flera av dessa ringmärktes och visades upp på fågelstationen.

VÄNTAN. Gun Isacson väntar på att dimman ska lättas på Ölands södra udde.

ing på Schäferiängarna

speciellt när dimman lättar och man kan börja se alla fåglar.

SÅ KOM VI då till lördagsmorgonen som bjöd på dimma. Vi vandrade ut till Stengömslet på Schäferiängarna. En havsörn kom ur dimman denna magiska morgon. När dimman långsamt lättade såg vi bland annat gravänder, storspov, stenfalk, duvhök, fjällvråk och kustpipare. Vi hade nog kunnat tillbringa många, många timmar där, men så småningom tog vi oss tillbaka till Ottenby fågelstation för en intressant guidning. Där visades ringmärkning av bland annat en nötväcka och kungsfåglar, och vi fick höra personalen på fågelstationen berätta om sitt arbete.

Efter guidningen var det dags att åka på larm. En brunsångare hade rapporterats vid Stenåsbadet. Jo, vi fick se en glimt av den lilla fågeln,

men visst väcktes en del tankar kring fågel-skådareetik. Ett stort antal skådare inringade en liten fågel som befann sig i en mindre täppa. Var det fler än vi som kände sig som vargen, redo för sitt byte?

ÄR MAN PÅ Öland och skådar fågel, hör det till att också besöka Naturbokhandeln. En och annan bok inköptes.

Sträckskådning blev det på eftermiddagen vid Seby läge. För oss var det en ny och fantastisk upplevelse, att se ut över ett till synes "tomt" hav. Det visade sig inte alls vara tomt, utan fullt av sträckande ejdrar, sjöorrar, svärtor, alffåglar med flera.

Ja, på egen hand hade vi ju inte lyckats se alla

dessas fåglar. Men de duktiga guiderna Ronnie och Björn hade en otrolig förmåga att hjälpa oss att manövrera tuberna och pedagogiskt förklara vad och vart det fanns något att se. Med andra ord så lyckades vi få in ett och annat sträck i våra egna tubkikare.

Apropå sträck: Vilka flyger "inte i ordning, inte i ordning"? Ja, det lärde vi oss under dessa dagar. Vitkindade gäss flyger inte i ordning. Alltså inte i den där perfekta v-formationen.

Sista kvällen på Öland bjöds det på traditionsenlig fisksoppa. Ami var kock och soppan fick höga poäng.

SÖNDAG, HEMRESEDAGEN, letade Ronnie och Björn fram en kaspisk trut på Södra ud-den. Jorduggla över Västra mark rapporterades ut flera gånger, och eftersom någon i vårt sällskap mycket gärna ville se en jorduggla så åkte vi dit och spanade intensivt. Knappt hälften av sällskapet fick slutligen se skymten av en uggla. Den andra hälften fick nöja sig med en fin vandring över markerna.

Under hemfärden diskuterades resans höjdpunkter: svårt att plocka ut en enstaka händelse, eftersom hela resan varit en enda höjdpunkt. Men kanske den dimmiga morgonen på Schäferiängarna var något alldeles extra? Den morgonen som bjöd på naturens egen magi, som bara uppstår när du som minst förväntar dig det.

En summering visade att vi under dessa dagar sett 118 arter varav flertalet ovanliga sådana.

VI VILL TACKA alla för det trevliga sällskapet, vår reseledare som så fint höll ordning på "flocken", för pedagogisk och kunnig fågelguidning, för välordnat researrangemang och god fisksoppa. Nu återstår bara en undran: när får man anmäla sig till nästa Ölandsresa?

THE BUNCH. Lennarth Sollerman Gustafsson, Maria Wanche, Monica Holm, Per Holm, Ami Sundén, Gunilla Persson, Gun Isacson, Ronnie Lindqvist och Peter Klevnäs. En person har vänt ryggen till och spanar hellre på fåglar, Björn Ander. Till sitt försvar säger han: "En bivråk i oktober är blytungt".

PÅ SPANING. Reseledaren och guiden Ronnie Lindqvist spanar ut över havet.

Spetsbergsgässen reser i högervarv från Närke

DEN LILLA kartan till höger visar detaljerat hur spetsbergsgässen flyger rakt söderut efter att ha rastat i Närke. På våren flyger spetsbergarna med en östlig flygbana till norra Jylland innan de kommer till vårt landskap för att rasta.

SPETSBERGSGÄSSEN som rastar i Närke flyttar en helt annan väg på hösten när de ska söderut jämfört med när de ska norrut på våren.

Det visar studier under fyra år av 21 spetsbergsgäss som försetts med satellitsändare.

Redan våren 2018 arbetade forskare med att sätta satellitsändare på spetsbergsgäss i trakten av Uleåborg vid Bottenviken i norra Finland. Den gången var det tio spetsbergare som fick en sändare runt halsen i början av maj. Det är spetsbergsgäss som har en östlig flygväg till häckplatserna i norr.

Våren 2019 försågs ytterligare elva fåglar med satellitsändare. Tyvärr har det inte gått att fortsätta att märka fler gäss under 2020 och 2021 på grund av pandemin.

Men resultaten från de här fyra åren för rastande spetsbergsgäss i Närke har varit intres-

santa. De rastande gässen rör sig över stora områden, till exempel förflyttar de sig mellan Kvismaren, Tysslingen och Vibysjön under både vår och höst (läs mer i Fåglar i Närke nr 4/2019 och nr 4/2020).

En ytterligare intressant iakttagelse är att de har olika flyttvägar höst och vår. Spetsbergsgäss som tar den östligare flygvägen, kommer till Närke i slutet av september för att rasta. När de sedan ger sig av i slutet av november flyger de rakt söderut mot Skåne, tar sig över sundet vid Falsterbo och vidare till öarna Lolland och Falster i Danmark. Så småningom ansluter de till den stora skaran av spetsbergsgäss på södra Jylland.

När spetsbergsgässen ska flyga mot norr väljer de en helt annan flyttväg. Under tidiga våren förflyttar sig gässen till norra Jylland. I mitten av mars flyger spetsbergarna med den östligare flygvägen över Kattegatt för att komma till Västkusten, för att sedan fortsätta mot nordost mellan de stora sjöarna Vättern och

Vänern. Från norra Jylland tar det bara några timmar och snart är de i Närke för att rasta och invänta varmare väder norrut. De större flockarna stannar i genomsnitt en månad i Närke innan de flyger vidare.

FAKTA/SPETSBERGSGÄSS

Idag räknar man med att det finns cirka 90 000 spetsbergsgäss. De övervintrar i södra Danmark, norra Tyskland, Holland och Belgien. Huvuddelen av gässen flyger rakt norrut på våren, lämnar norra Jylland i mars/april för att sedan stanna till och rasta i trakten av Trondheim. I maj flyger de sedan vidare för att häcka på Svalbard. Det finns också ett antal spetsbergsgäss som har en östligare flygväg. De är de som rastar i Närke på våren och hösten.

Återställda våtmarker bra för biologisk mångfald och klimatet

■ Nu har Finland beslutat om att 20 000 hektar myrmark ska skyddas och 12 000 hektar ska återställas fram till år 2023. Anledningen är att utdikade våtmarker släpper ut stora mängder koldioxid, lika mycket som de inhemska transporterna. Agronomen Panu Kunttu säger att åter-

skapa våtmarker gör skillnad på riktigt, det hjälper både klimatet och den biologiska mångfalden.

Finlands satsning kan jämföras med att Sverige restaurerade drygt 6 000 hektar våtmarker under 2020. Det har framförts kritik mot att finansieringen av

våtmarksinsatser i Sverige drogs in 2020. År 2018 stoppades en satsning på 300 miljoner kronor på våtmarker.

– Det är inte alls bra med osäkerheten kring bidragen, säger Jonatan Wollmér, som är våtmarkssamordnare på länsstyrelsen, till SVT Blekinge.

Somliga flyger till Novaja Zemlja ...

FORSKAREN Antti Piironen med en sädgås som fått en GPS-sändare runt halsen.

FLIGHTEN som sädgåsen X43 gjorde 2020. Den fick sin sändare i Liperi i östra Finland den 8 april, och var en av många sädgäss som inte gick till häckning, utan flög till Novaja Zemlja för att rugga under sommaren. Sedan raka vägen till Tysslingen för några dagars rast i oktober.

Spännande studie om tajgasädgåsens ruggning av finländska forskare

Sädgäss från norra Sverige, Finland och Ryssland flyger flera hundra mil för att rugga på Novaja Zemlja i Norra ishavet. Detta är ny kunskap som tre finska forskare publicerar i en färsk studie. (Se fotnot).

TEXT: LEIF HALDORSON

Regelbunden och säsongsmässig migration är ett välkänt beteende bland många djur. När det gäller fåglar rör det sig för det mesta om en förflyttning mellan platser där fåglarna häckar och områden de övervintrar.

Men fåglar kan också flyga längre sträckor för att rugga, vilket länge har förbisetts. De flesta änder och gäss ruggar årligen alla sina fjädrar samtidigt, vilket gör dem oförmögna att flyga under flera veckor. Det kan begränsa födointag och öka risken för predation.

Häckar i nordvästeuropa

Rasen tajgasädgås häckar i nordvästra Europa, det vill säga nordliga delarna av Norge, Sverige och Finland, samt Kolahalvön och ryska Karelen. Vintern tillbringas i södra Sverige, Danmark och norra Tyskland. Det har länge varit känt att en del av sädgåspopulationen

lämnar häckningslokalerna för att rugga, men omfattningen av denna flyttning har varit okänd.

Forskarna i Finland försåg därför 58 sädgäss med GPS-sändare under åren 2019 och 2020. Fåglarna fångades in på flera olika häckningsplatser i Finland och Ryssland. Studien visar att samtliga fåglar, som inte häckat eller som misslyckats med sin häckning, årligen flög till Novaja Zemlja för att rugga, en rysk ögrupp i Norra ishavet.

Det indikerar att en stor del av sädgåspopulationen tillbringar tre månader långt ifrån sina häckningsområden. Tiden de tillbringar på Novaja Zemlja för att rugga är också fyra gånger längre än för en normal ruggning. Forskarna tror att 15–30 procent lyckas med sin häckning, resten är ungfåglar eller misslyckade häckare. Gässen börjar oftast häcka under sitt tredje levnadsår.

Väcker många frågor

Resultaten väcker en mängd frågor om evolution och flyttbeteende. Eftersom en så stor andel av populationen genomför denna flyttning för att rugga, borde det vara en fördelaktig strategi för arten. Fördelarna kan bestå i långa dagar för att beta ny näringsrik vegetation, färre predatorer och socialisering.

Intressant nog verkar individer från olika häckningsområden blandas på Novaja Zemlja, vilket breddar den genetiska poolen, speciellt om även viss parbildning äger rum. Till nackdelarna hör att flyttningen blir dubbelt så lång som för fåglar med lyckad häckning; dessutom är ruggningsområdet kontaminerat efter tidigare kärnvapenprov samt förvaring av radioaktivt avfall.

Den snabba globala uppvärmningen gynnar också buskar och påverkar gräsvegetationen negativt. Det kan komma att påverka flyttbeteendet i framtiden.

De sädgäss som väljer att rugga på Novaja Zemlja får alltså flyga mycket längre än de som lyckas med sin häckning. Det här beteendet innebär också den del av populationen som ruggat på Novaja Zemlja anländer senare på hösten till sina rastplatser i Mellansverige, bland dem finns Tysslingen, Kvismaren och Hjälstaviken. Om man ska räkna/uppskatta andelen ungfåglar är detta något man bör ta hänsyn till.

FOTNOT. Antti Piironen, Antti Paasivaara och Toni Laaksonen: Birds of three worlds: moult migration to high Arctic expands a boreal-temperate flyway to a third biome. Movement Ecology, 2021.
<https://rdcu.be/cxQSV>.

Expeditionen som började

HELA GÄNGET på NOF-resan till Falsterbo 15–19 september. Från vänster: Ronnie Lindqvist, Marianne Redman, Anders Eriksson, Kerstin Eriksson, Christer Tegebro, Thord Eriksson, Ami Sundén, Kent Halttunen, Elisabet Wibling, Peter Klevnäs och Björn Ander.

NOFS FALSTERBORESA började med ett "drag". Eller bara drag för den som är insatt i hårdskådarnas lingo. Vilket jag inte var eller är, ja kanske lite mer nu. Avresan från Örebro tidigarelades en knapp timme efter "larm" om observation av större beckasinsnäppa vid Dettern, en avstängd vik av Vänern.

TEXT: PETER KLEVNÄS FOTO: KENT HALTTUNEN

Vi for iväg i två minibussar med sammanlagt elva fågelskådare med viss brådska, det gällde att komma fram innan det blev för mörkt. Längs vägen blev det några obsar från bilen av rovfågel, i övrigt fullt fokus på beckasinsnäppan. Väl framme vid Frugårdsudde hade vi ett par kilometer att gå. Men enligt fågelskådare på plats hade den större beckasinsnäppan gjort sällskap med en tuvsnäppa och gett sig av en kort stund innan vi kom. Besvikelse förstås. Efter en stunds skådande gav vi upp och satte kurs mot Getterön, som skulle bli vårt första natthärbärge.

På torsdagen var det regnväder och blåst; vi

nöjde oss med att stanna vid Bassängen i Getterön, som annars har flera andra lokaler. Vi såg 13 arter av änder och många individer, men också rikligt med vadare och gäss. Skåda i regn går också – särskilt när det finns fågeltorn att stå i! Efter stopp vid fyra ytterligare fågellokalerna ankom vi till Lotsvillans vandrarhem vid Falsterbokanalerna.

Tillträde till Holken

Fredagen började med regn och ganska hård blåst. Därför valde vi att åka österut till Simrishamn i stället för närliggande Nabben på Falsterbonäset. Efter ett försök vid Revet vid Simrishamn, kunde vi genom NOF-guiden Björn Anders förtämliga kontakter få tillträde till Holken i hamnen. Nytt för i år är nämligen att inre hamnen är avstängd med grind som hindrar skådares (och andras) tillträde till Holken. Om man inte har kontakter som kan låsa upp via mobiltelefon.

Holken består av två fina vindskydd alldeles nära havet. Under förmiddagen drog stora sträck förbi nära oss. Avståndet gjorde det möjligt, även för mig, att så småningom hänga med i artbestämningen när flockarna drog förbi. Trots

regn och mörkgrått hav var sikten bra nog. Under några timmar sträckte prutgäss (8 540), sjöorrar (1 720), bläsänder (1 240), svärter (543) med flera förbi Holken, sammanlagt cirka 17 000 fåglar.

Antalet fåglar gjorde stort intryck på mig, det var skönhetsupplevelser av olika slag. Sjöorrarnas sträck, som har liknats vid spermier: en större klump längst fram, därefter en långsträckt rad av fåglar. Eller prutgässens stora samlingar av skarpt tecknade svart-vit-grå individer. De yttre förhållandena var inte de bästa, vi blev blöta och genomblåsta men stämningen var på topp.

Buskskvättejakt

Vi besökte också Sjötorps ängar efter larm om häckande svarthakad buskskvätta. Vi gick alla över ängarna ganska länge och spanade; såg röd glada, bivräk, sparvhök och lärkfalk bland annat. En i gruppen såg på avstånd något som liknade en buskskvättas sätt att röra sig. Och där var hela familjen, två vuxna och två ungar (OK: 2 adulta, 2 juveniler). Det blev en av de roligaste stunderna under resan för mig: omständigheterna, utsikten och de fyra fåglarna som en stund var så väl synliga i tubbikaren.

med ett **drag** till Vänern!

EN TAJGA-BLÅSTJÄRT fastnade i näten vid Falsterbo fågelstation och sedan den ringmärkts visades den upp för många intresserade.

DUKTIGE GUIDEN från Falsterbo fågelstation, Jesper Andersson, visar upp hur en rödhake har ruggat för Anders Eriksson, Ami Sundén, Ronnie Lindqvist och Björn Ander.

CHRISTER Tegebro spanar ut vid Nabben i Falsterbo, bakom står Elisabet Wibling.

KOLABACK-EN vid Falsterbonäset är en av många bra platser att spana på rovfåglar. Då är det bra att ha med sig en stol. Thord Eriksson, Kerstin Eriksson och Elisabet Wibling.

Varje kväll hade vi noggrann genomgång av dagens skådande, med artlistor som checkades av efter varje lokal vi besökt. Först kändes detta som långa sessioner som gav mig lite. Sedan gick det upp för mig hur mycket vi sett, men också hur mycket som jag inte hade observerat som andra hade sett. Dessutom hade de andra deltagarna räknat antal, eller hade i alla fall ett hum om att antal individer av varje art. Det gjorde starkt intryck på mig.

Visning vid fågelstationen

Lördagen började vid Nabben, längst ut på Falsterbonäset, i sällskap med kanske 75 andra fågelskådare. Det var många arter och fåglar, både sträckande och i bassängen nära strandkanten. Mest spännande var pilgrimsfalken som en skådare bakom ropade ut. I kikaren såg jag den dyka jagande ett byte i strandkanten, men den missade. Senare såg vi en pilgrimsfalk äta på sitt byte, ungefär på samma plats.

NOF-gruppen hade en bokad visning vid fågelstationen i fyrträdgården. Det blev en mycket bra föreläsning om vetenskap kring fågelflyttningar och även visning av nyligen ringmärkta fåglar.

Till exempel fick vi se hur ringmärkare uppskattar fettmängden en fågel har. Det lagrade fett används av fågeln som bränsle för att klara av flytten.

Termiksnurror

På eftermiddagen förflyttade vi oss till Kolabacken, en bit österut. Därifrån såg vi mängder av rovfåglar i termiksnurror: röd glada (en snurra rymde 60 stycken), ormråk, bivrak och andra. I termiken flyttade sig fåglarna mot havet på väg mot Danmark, men motvinden medförde att inga fåglar kunde flyga över sundet när vi skådade.

Vid Lomma strandbad tittade vi på trutar efter larm om medelhavstrut och kaspisk trut. Det var långt utanför mina kunskaper och ambitioner, men det var förträfflig skådning på en fin lokal med bra ljus.

Särskilda kännetecken

Och efter att fått kännetecknen upprepade för mig och kollat i de kunnigas tub, kunde jag se båda trutarternas särskiljande kännemärken. Jag tror däremot inte att jag kommer att hamna i det så kallade "trutträsket"! (Det finns en del skåda-

re som gillar att fördjupa sig i trutar, arter, ålder med mera).

Larm om tajgablästjätt

Söndagen var hemresedag, men först var det fågelskådning på Nabben. Det kom ett lokalt larm, fågelstationen hade något särskilt att visa. De flesta av de närvarande på Nabben tog sig till visningen av en – tajgablästjätt. Det blev ytterligare en höjdpunkt på resan.

Jag har skådat fågel sedan tonåren, men lågintensivt och för det mesta ensam, tills i år. Det har mest varit en vardagsnärrvaro i naturen, utan ambitioner att kryssa så mycket eller kryssa rara arter.

Resan gav mig en ny förståelse för fascinationen som en del har för kryssandet och skådandet. Jag fick en glimt av kunskapsmassan vissa besitter: detaljer om läten, fjäderdräkt, flygsätt och flyttvägar med mera. Jag fick en puff att lära mig mer, vara med om mer, att skåda mer, se mer.

Vi besökte 18 fågellokal under resan. Samvaron i gruppen präglades av accepterande, lyhördhet och hjälpsamhet. Det fanns flera goda pedagoger i gruppen.

Coola soffskådningen för isande vinterdagar: **PODDA!**

SÅ HÄR på vintern, när fågelskådningen ibland ligger på lågvarv, kan det vara trevligt att lyssna på en podcast om fåglar. Det finns ett antal poddar.

Här får du tips om några av dessa, alla är gratis att lyssna på.

PIJODDEN

En fågelpodd från BirdLife Sverige. I den här podden pratar man om bestämningsproblematik, aktuella obsar, taxonomi, fågellitteratur, optik, foto och liknande ämnen.

Medverkande: Mats Waern, Jonas Bonnedahl och Magnus Hellström. 20 avsnitt sedan starten i augusti 2018.

Pjodden har en Facebooksida.

Redaktörens betyg: 5 gulsparvar

Tre duktiga fågelskådare, alla med koppling till Öland, berättar om fåglar på ett mycket initierat sätt, men ändå med lättsam attityd till ämnena. Ibland kan det bli lite väl detaljerat och lite "nördigt"; för en nybörjare kan kanske de avsnitten vara svåra att hänga med i. Men det är alltid med spänning jag ser fram emot nästa avsnitt. Ibland kan jag sakna en presentation i början av programmet om vad podden ska handla om, vilket skulle skapa en förväntan till de olika delarna av programmet.

FAKTA/PODDAR

Podcast är som traditionell radio, fast med fördelen att du kan lyssna när och var du vill. Du kan lyssna i din mobil, dator eller surfplatta. De flesta väljer att lyssna via en app i mobilen, och du kan då också prenumerera på podcasten för att inte missa när det kommer ett nytt avsnitt. Du hittar en podcast bland andra appar som kan laddas ner eller genom att söka på tex. Google.

PIPIPODDEN

En podd om fåglar och fågelskådning, som blandar humor och allvar. I podden talar man om aktuella fågelnyheter och de medverkande delar med sig av krönikor och kåserier. Ofta kommer kända eller okända gäster på besök. **Medverkande:** Christopher "Gullet" Gullander och Anders "Widde" Wirdheim. 40 avsnitt sedan starten i januari 2017.

Pippipodden har en Facebooksida.

Redaktörens betyg: 4 gulsparvar

De medverkande, med Västskustperspektiv, har en gedigen kunskap om fåglar och det märks också i programmet. Det blir aktuellt, intressant och ibland med glimten i ögat. Bra att man tar in gäster till aktuella ämnen; det breddar innehållet och ger ytterligare tyngd till podden. Ett västligt perspektiv på fågelskådningen är också ett plus. "Gullets" kåserier/betraktelser känns dock lite aparta ibland.

FÅGLAR FINNS

Fåglar finns överallt, och de medverkande hjälper dig att finna dem. I den här podden är man speciellt intresserad av fåglar som finns i vår absoluta närhet – i trädgården, i parken, på väg till affären – och hur man

läs känna igen dem. Medverkande: Peter Gropman och Peder Edvinsson. Följ med på deras resa in i fåglarnas högtflygande värld. Över 30 avsnitt sedan juli 2020.

Redaktörens betyg: 3 gulsparvar

Kul idé med en okunnig Peter Gropman som möter en kunnig skådare, Peder Edvinsson. Det blir en bra mix som gör programmet spännigt. I podden tar man också in en del kända gäster som lyfter programmet ytterligare. Ibland kan jag bli lite störd över att de medverkande inte verkar ha förberett sig på det ämne man ska prata om, det drar ner betyget.

FÅGELPODDEN

En intervjubaserad podcast kring temat fågelskådning. Syftet är att inspirera lyssnare till att se alla härliga dimensioner inom skådningen. Detta görs genom intressanta samtal med olika fågelskådarprofiler. En gång i månaden intervjuar Magnus Olsson en intressant person. Det kan vara någon som sett många arter, skrivit böcker om fåglar eller annat relaterat till fågelskådning. 18 avsnitt sedan 2020.

Fågelpodden har en Facebooksida.

Redaktörens betyg: 2 gulsparvar

Egentligen är det en bra idé att intervjuar människor som har ett fågelintresse som kan se ut på många olika sätt. I podden får man också lyssna till många intressanta skådarprofiler. Tyvärr är intervjuerna lite för spretiga, för långa och med för lågt tempo. Ibland har poddens skapare Magnus Olsson lite otur på grund av pandemin: den här typen av intervjuer gjorda på distans blir inte lika bra och ljudkvaliteten blir sämre.

FOTO: HANS FARSSAN ODEHJOM (vänstra bilden), ÅKE PETTERSSON (högra bilden).

MINNS MÄSTER. Åke Pettersson träffade Erik Rosenberg flera gånger. Bland annat var han med när Erik fick sitt sista livskryss.

SKÅDARNA FRÅN ASKER vid översvämningen av Kvismaren våren 1966, från vänster Jan Pettersson, Ove Pettersson och Urban Toresson. Öby kulle i bakgrunden.

"MÄSTER" ERIK ROSENBERG:

"Är ni **oense** om bestämningen – då är det **alltid** en sparvhök"

ÅKE PETTERSSON inledde sin skådarbana år 1961 vid elva års ålder. Familjen hade flyttat till Asker från Hardemo några år tidigare. Fadern Sven var en aktiv naturmänniska och tog med de tre bröderna Ove, Åke och Jan på exkursioner. Några gånger fick de också följa med till Kvismaren, där Åkes livslånga intresse för fåglar fördjupades.

– Annars var det nog fågelmatningen som var den första skolan, där kunde man se fåglarna nära och börja skilja dem åt, berättar Åke.

TEXT: THOMAS ERIKSSON

Tillsammans med bland annat Urban Toresson och Jan Gunnarsson kom bröderna Pettersson att bilda ett gäng, som om lördagarna och söndagarna tog cyklarna ut till Kvismaren. Om vårarna stannade de till vid Hammarån och de översvämmade maderna, och där kunde de bli kvar hela dagen.

– Första gången jag träffade Erik Rosenberg kom han förbi i bil, där vi stod vid bron över

Hammarån, fortsätter Åke. Han var ju sjuklig, hade bara en lunga kvar och var beroende av att någon skjutsade honom runt området. Han kom ut ur bilen, med sin kikare upp och ned, vilket vi ju tyckte var lite märkligt, men han tog sig tid och småpratade med oss grabbar. Det kom en hämpling överflygande och Rosenberg konstaterade att "det är den enda fågeln som sjunger när den flyger".

Duvhök

En annan gång stod de uppe på Öby kulle. Då kom det en hök flygande på långt håll och pojarna fick en lektion i hur man skiljer duvhök från sparvhök.

– Rosenberg sade att det var tre saker som gäller. För det första, sade han, faller duvhöken aldrig ur, som han uttryckte sig. Den bara flyger på. För det andra så attackerar kråkorna alltid uppifrån och använder ett speciellt läte om det är en duvhök. De tar aldrig fel. För det tredje, sade han – om ni inte är överens om bestämningen, så är det alltid en sparvhök.

Sävsångare

Åke Peterson besökte också Rosenberg några gånger i hemmet. En gång hade de med sig en rullbandsuppspelning av en sångare som "lät

lite skum". Erik konstaterade att det rörde sig om en sävsångare, men som Åke säger "han sa aldrig att det var åt helvete" utan lyckades säkert dra en annan liten historia från sitt eget liv, när man hade gjort en felbestämning.

– Det gjorde att man alltid kände sig sedd och respekterad, trots ålderskillnaden.

Åke minns också att hans minne var kristallklart. Han kunde sitta och läsa som ur en anteckningsbok och återge exakt vad som hände under en viss dag i april 1931. Det var otroligt.

Sista nya arten

Den 10 och 11 maj 1971 rastade en tereknsnäppa i Hallsbergs lertag. Åke och Urban åkte och hämtade Rosenberg i Urbans bil och for iväg till Hallsberg, där de fick se arten. Erik lyfte på kepsen för "terekian" som han alltid gjorde när han fått en ny art.

– Jag kommer bara ihåg att vi var där och att han också hälsade fågeln välkommen till Hallsberg. Tereknsnäppan kom att bli Erik Rosenbergs sista nya art.

Han avled den 20 december samma år.

Erik Rosenberg

HAR DU EGNA MINNEN AV ERIK ROSENBERG? Hör då av dig till Thomas Eriksson som samlar in berättelserna som publiceras i Fåglar i Närke. Mejla thomas.g.eriksson@gmail.com eller ring 070-3175200

Våtmarkerna levererade mångfald hösten 2021

HÖSTEN ÄR flyttfåglarnas tid, något vi verkligen har upplevt i landskapet under perioden.

Våra internationellt högt rankade våtmarker har verkligen levererat. Ett exceptionellt lågt vattenstånd i Rysjön, Kvismaren erbjöd våtmarksfågla ett

sällan skådat dukat bord. En ekologisk mångfald med frossande snäppor, hägrar, gäss, tranor och stora örnar. Artportalen är fylld med spännande rapporter från hösten och följande utdrag ska förhoppningsvis ge en trevlig stunds läsning.

GÄSS

Stora mängder gäss har rastat i landskapet under hösten. **Grågäss** samlades i Boglundsängen

med som mest 2 270 ex. i slutet på september, men även vid Egersta, Tysslingen där 2 000 ex. provianterade första veckan i oktober.

Högsta antalet **vitkindade gäss** hittades i västra Kvismaren med 2 100 ex. på Kilsgårdsåkrarna 12 okt. Sädgäss har funnits på flera olika lokaler. 2 500 ex. vid Kvismaren 18 okt., 2 250 ex. vid Rumbholm, Tysslingen 10 nov., 2 500 ex. vid Länäs, Östernärke 11 nov. samt 2 000 ex. vid Södra Öna, Vretstorp 13 nov. Toppar i antal gör dock **spetsbergsgässen** med hela 2 980 ex. vid Tysslingen 28 okt. **Blisgäss** har också funnits som inslag i gäsflockarna, men i mindre antal än tidigare år. En flock med 14 ex. vid Boglundsängen 8 okt. samt 16 ex. vid Rumbholm, Tysslingen 14 nov. är ändå värt att noteras. Vid räkning av gäss på åkrar nära Ekeby kyrka 30 sept. hittade Lennart Eriksson höstens enda **fjällgås**. En märkt individ med färgingar på benen som även fanns kvar på samma plats 1 okt. Vi fick vänta ända till 25 okt. innan årets första **prutgås** hittades i landskapet. Det var Erik Törnvall som

larmade ut 1 ex. som rastade på en åker vid Gymninge, Tysslingen. Några timmar senare samma dag fick Ola Erlandsson in 80 ex. i tuben som sträckte på hög höjd över Nytorpsfältet, Karlslund. Avslutar med en flock prutgäss om 58 ex. på Storchjälmaren 25 okt.

ÄNDER OCH SKRAKAR

Höstens enda **gravand** blev en ungfågel (1K) som besökte Kvismaren 7–8 sept. En **mandarinand** upptäcktes av Ylva Malm i Svartån nära kulturresevatet Wadköping i Örebro 11 sept. En vacker hane som lockade många nyfikna t.o.m. 10 okt., då den sågs sista gången bland gräsänder vid hängbron i Örnros. Kvismarens grunda sjöar samlades många **simänder** under perioden. **Stjärtand** med 42 ex. 17 sept. **snatterand** med 100 ex. 26 sept. och **skedand** med 54 ex. 2 okt. för att ta några exempel. Från Oset inkom 16 sept. en rapport om rastande **årtor** i Rosenbergspölen. En flock med 8 ex. vilket är ovanligt många för landskapet. **Brunand** har minskat kraftigt som häckfågel i Närke och att hela 19 ex. rastade i Rysjön, Kvismaren 8 sept. får betraktas som närmast unikt. Flyttande **bergänder** har hittat många bra rastplatser i Närke under hösten. Det började med 1 ex. på Näsbyängen, Oset 2 okt. Sedan uppehöll sig 1–3 ex. på Rävångsmaden, Rynningeviken 5 okt.–8 nov. enligt Thord Eriksson och Christer Tegebro m.fl., Södra Tysslingen fick besök av 2 ex. 17 okt. och 1 ex. rastade i Oset 20 okt. Från Hjälmarén finns en rapport från 25 okt. om 2 ex. vid Åssön. Slutligen 1 ex. i Skogasjön, Skogaholm som Christer Johansson hittade 15 nov. Den marina arten **svärta** har rastat i Hjälmarén vid fyra tillfällen. Fynden blev 2 ex. vid Storholme, Vinön 19 sept., 2 ex. på Storchjälmaren 26 sept., 2 ex. i Hemfjärden 18 okt. samt 4 ex. vid ön Brearen 14 nov. Från Väringen har inkommit en rapport från Jan-Olov Ragnarsson om hela 18 ex. som rastade i Gäddviken 8 okt. **Sjörre** uppträder mer spar-

samt i våra sjöar på hösten än på våren. Samtliga tre fynd för perioden gjordes i Hjälmarén. Vid Ässön sågs 3 ex. 24 sept., vid Grundholmarna 8 ex. samma dag och det tredje fyndet kom från båtburne Leif Sildén som såg 11 ex. på Storhjälmaren 14 nov. Periodens enda rapport om **alfågel** blev de 5 ex. som rastade i sjön Teen, Hasselfors 20 sept. Upptäckare var Ari Laine. Antalet **salskrakar** varierar från år till år, endast måttliga mängder denna höst. Som mest 44 ex. vid Ässön 24 okt. och 45 ex. vid Segersjö dammar 27 okt. Enstaka **småskrakar** har setts på flera olika lokaler under perioden 19 sept.–15 nov. bland annat med 1 ex. vid Svalnäs, Tysslingen 8 okt. Ett sträck med 6 ex. sågs över Barkaregatan, Örebro 6 okt. och vid Utnäsens naturreservat rastade hela 30 ex. 22 okt. enligt observatörerna Gunnar, Elke och Thure Myrhede. Även Sottern har haft besök av småskrakar med 15 ex. vid Kilsmos f.d. såg, Kilsmo 13 nov. Två dagar senare fanns 9 ex. kvar på samma plats.

DOPPINGAR, HÖNSFÅGLAR OCH SKÄRROR

En kull med **smådoppingar** (2 ad och 2 1K) provianterade i Rysjön, Kvismaren 15–18 sept. Anders Bengtsson hittade 1 ex. i Reningsdammen, Vattenparken, Fjugesta 27 sept. och slutligen sågs 1–3 ex. från Pers hög när de simmade omkring på Rävångsmaden 6–18 okt. Kullar med **rapphöns** dök plötsligt upp under senhösten på flera lämpliga lokaler i landskapets åkermarker. De flesta med stor sannolikhet utsläppta av markägare. Vid Ormesta söder om Oset upptäcktes en kull med 15 ex. i slutet på oktober. Vid Södra Tysslingen sågs en flock med 8 ex. nära Höckerkulla 23 okt. och vid Gräve kyrka låg 13 ex. på en åker både 14:e och 25 nov. Vid Björka lertag hittades 1 nov. ett gäng med 5 ex. Tre septemberfynd av **nattskärre** med 1 ex. vid Logsjö, Logsjön den 4:e och samma kväll 1 ex. vid Kårstahult, Hallsborg. Årets sista blev en individ som Arboga Fågelklubb rapporterade från Hammarkullen, Kvismaren 18 sept. En mycket sen **tornseglare** sträckte över Norra Grundholmarna, Hjälmarén 10 okt. Observatör var Andreas Sandberg. Det blev Närkes tredje oktoberfynd någonsin. De tidigare fynden av sena tornseglare är 1 ex. som Lars Lundmark såg över Kaserngården 13, Örebro 17 okt. 1978 och det mest sena 1 ex. i Hästhagsviken, Katrinelund 31 okt. 2009 med Anders Karlsson och Anders Jacobsson som rapportörer.

VADARFÅGLAR

Stora mängder **tranor** fortsätter att rasta i landskapet på hösten. Den gångna hösten har tranor funnits till beskådande vid Tysslingen, Skagershultamossen och Kvismaren. De rastande tranorna vid Kvismaren har räknats regelbun-

det vid infloget till maderna i skymningen. Redan 6 sept. fanns 10 684 ex. på plats. Maximala antalet blev 14 637 ex. på kvällen 20 sept. Fortfarande var 11 163 ex. kvar 4 okt., men i samband med lämpliga nordanvindar några dagar senare lämnade de Närke och Sverige. Oset och Kvismaren har varit i en klass för sig som vadarlokaler under hösten. Vattennivån i Rysjön sjönk och blev ett Eldorado för provianterande vadare i september och oktober. Enda rapporten med **strandskator** är från Göran Gustafsson som såg 10 ex. på Rävångsmaden, Rynningeviken 15 sept. Från Venastugan sågs nio **kustpipare** sträcka mot SV 9 sept. Under hela perioden 15 sept.–19 okt. fanns 1–7 ex. i Rysjön. I övrigt enstaka ex. i Oset, Svalnäs och Södra Lindhult. Ovanligt många **större strandpipare** rastade i Rysjön under tiden 12

BERGUV

FOTO: ANDERS ERIKSSON

sept.–5 okt. Under en period var antalet 30–50 ex. nästan dagligen. Årets sista **storspov** blev en individ som sågs i Rysjön 5 okt. **Myrspovar** passerar huvudsakligen Närke på sensommaren, men under hösten inkom hela 124 rader med rapporter i Artportalen; säkerligen sena ungfåglar. I Oset rastade 1–2 ex. 1–4 sept. och på Rävångsmaden 1–2 ex. 2–22 sept. Flest obsar gjordes i Rysjön där 1–5 ex. fanns t.o.m. 5 okt. **Rödspovar**, med stor sannolikhet rasen islandica, dök upp på flera lokaler under september. Det började med 1 ex. på Ormestaängarna 4 sept. Nästa lokal blev Rysjön där 1–4 ex. blev uppskattade studieobjekt under tiden 6–27 sept. Ytterligare en fågel stannade till i Oset-området 14–15 sept. De grunda maderna i Rysjön och på Hammarbotten drog till sig hundratals **brushanar** i september. Som mest räknade Åke Pettersson in 420 ex. den 7:e. Per Wedholm har bra koll på fåglarna i Oset och 1 sept. gjorde han höstens enda fynd av **myrsnäppa**. En ungfågel (1K) som skulkade omkring i Näsbymadens täta vegetation. Ett par unga (1K) **spovsnäppor** kunde ses i Rysjön 17 sept.–2 okt. Sist nämnda datum rastade även 2 ex. på Näsbyängen, Oset. En ung (1K) **sandlöpare** rastade på Ormestaängarna, Oset 20 sept. enligt Mikael Tellbe och Mats Eriksson. **Körnsnäppor** rastade i Rysjön med upp till 200 ex. under perioden. Med tubkikarna på max förstoring

gick det vid flera tillfällen att jobba fram både **mosnäppor** och **småsnäppor** bland kärrorna.

BECKASINER, MÅSAR, LOMMAR OCH HÄGRAR

Dvärgbeckasiner har stötts upp lite varstans och med flest fynd i Rynningeviken, Oset och Kvismaren. Dagvattenbrunnen vid Sibyllas i Askersund är väl inte känd som någon fågelokal, men där stötte Leif Sildén upp 1 ex. 20 sept. På sidan 27 kan du läsa om **vita storken** på lyktstolpen den 11 maj. Ta med kikaren nästa gång ni passerar Askersund och är sugna på en korv med bröd. Vid Markasjön hittade Håkan Johansson en **dvärgbeckasin** under en rundtur i området 22 nov. Två sena fynd av **dvärgmåsar** gjordes i Hjälmarén. Tre ungfåglar (1K) höll till ute på Storhjälmaren 26 sept. och vid Norra Grundholmarna sågs en gammal (ad) fågel 17 okt. Två observationer av **smålom** med 2 ex. vid Svartå 5 sept. samt 1 ex. vid Nydalen, Vättern 19 sept. Rysjön blev även ett Eldorado för **gråhägrar** under hösten. Mer än 100 ex. sågs samtidigt vid flera tillfällen. Kvismaresjöarna lockade även till sig vita **ägretthägrar** med som mest 14 ex. första dagarna i oktober. Den sista för hösten sågs i Sörbysjön 30 okt. Övriga lokaler som fick besök av 1–3 ägretter var Oset, Rynningeviken, Tysslingen samt Hammarsjön i Hasselfors. Till sist en rapport från Frida Olsson om 2 ex. i Sunnsjön vid Nannberga 3 okt. Flera rapporter har inkommit under hösten från både Oset och Kvismaren om förbiffande **rödrömmar**.

ROVFÅGLAR OCH UGLOR

Ett 30-tal observationer av **kungsörn** gjordes runt om i landskapet, de flesta yngre individer. **Havsörnar** fick dukat bord i Rysjön när vattennivån sänktes under hösten. Anders Jacobsson kunde räkna till hela 28 ex. sista dagarna i oktober. Från Mats Weiland kom en rapport 14 sept. om 15 ex. som flög förbi Averbys, Hjortkvarn. Dock osäkert vad som lockade denna ansamling. Både **brun** och **röd glada** dröjde sig kvar i landskapet långt in i perioden. Den sista bruna gladan sågs i Kvismaren 12 sept. och vid Edsberg, Kräcklinge noterade Per Karlsson Linderum den sista röda gladan

TAJGASÅNGARE

FOTO: JONATHAN WAERN

FJÄLLGÅS

FOTO: JOVE PETTERSSON

26 okt. Trenden håller i sig med allt fler observationer av sträckande **stärphökar** i Närke. Höstens fem fynd var uteslutande hanar. Nils Eriksson hittade 1 ex. över Rävångsmaden 2 sept. och samma dag passerade 1 ex. Averbys, Hjortkvarn. Även 14 sept. blev det två fynd med det ena vid Stånger, Stora Mellösa och det andra vid Hjälmarerna nära Oset. Sista exemplaret stod Onsdagsgruppen för vid sin utflykt till Norra tornet, Tysslingen 22 sept. En vacker hanne som Rune Eriksson kunde dokumentera med några foton och på så sätt säkra bestämningen. Den individen sågs även från Svalnäs dagen efter. Höstens enda rapport om **berguv** inkom 14 nov. från Anders Eriksson på NOFs Facebooksida. Anders såg en uv komma flygande över Hemfjärden från sin ö i Hjälmarerna och bra fotograf som han är hade han naturligtvis kameran i skjutläge. I en trädtopp längs Mygelvägen på Villingsbergs skjutfält hittade Helny Olsson säsongens första **hökuggla** 14 nov. En påkörd och trafikdödad **jorduggla** fann Martin Karlsson nära Banvallsdungen, Tysslingen 1 okt. Ett mer rörligt ex. flög förbi Ove Larsson vid Fågeludden, Oset 6 nov. Tre fynd av **lappuggla** visar att sådana uppenbarligen smyger omkring i våra skogar. I området kring Rankemossen, Laxå såg Kerstin Johansson 1 ex. redan 2 sept. En månad senare kom nästa rapport från Jenni Mirow om 1 ex. vid Hamra, Skogaholm 2 okt. och slutligen hittade Bengt Jalsborn 1 ex. i Åkerbyskogen, Tysslingen 22 okt.

KUNGSFISKARE, HACKSPETTAR OCH TÄTTINGAR

Kungsfiskare har setts på ett 10-tal lokaler under hösten. Det var -12 grader ute på morgonen när detta skrevs 30 nov. så det kan bli en tuff vinter för dem om kylan håller i sig. Så ta det försiktigt med kungsfiskare vid öppna vatten i vinter. **Tretåig hackspett** har förutom i Garphyttans nationalpark hittats på Bredmossen, Tiveden 3 sept. och vid Fällersta, Boängen 13 sept. **Gråspettar** har återkommit till de med talg laddade fågelborden i Flyhagen och Garphyttan. Gråspett har dessutom setts vid Hjälmarbaden 7 sept. och vid Höglunda, Tysslingen

9 okt. En flock med hela 23 **råkor** rastade tillsammans med **kråkor** i Stortorp enligt rapport från Jan Avenbok via appen Närkeskådarna. **Skäggmesarna** tyck ha haft en bra säsong att döma av alla rapporter från Vibysjön, Kvismaren, Rynningeviken, Ässön, Oset och Björka lertag. Räkning av sträckande fåglar har under hösten utförts vid Venastugan av Ola Erlandsson m.fl. och gav 25 sept. utdelning i form av 75 sträckande **trädlärkor**. Bra sträck även 2 okt. med 27 ex. och 10 okt. med 14 ex. Inför flyttningen samlas **ladusvalor** i stora mängder. Andreas Gullberg hade 12 sept. en samling vid Dampudden, Svennevad som han uppskattade till 3 000 ex. Höstens bedrift stod Andreas Tranderyd för när han upptäckte en **tajgasångare** i Sofiaparken mitt i Örebro 30

TALLBIT

FOTO: TORBJÖRN ARVIDSON

sept. Andreas jobbar på förskolan Villekulla vid Sofiaparken och var ute med ett gäng barn. Att då mitt i allt stoj från glada barn urskilja en tajgasångares lockläte är minst sagt imponerande. Närkes blott elfte fynd var ett faktum. Tajgasångaren sällskapade tidvis på arttypiskt sätt med både **gransångare** och **kungsfåglar** och kunde även ses nästföljande dag. I samband med ringmärkning vid Venastugan fångades en ung (1K) **kärrsångare** på morgonen 20 sept., vilket blev tangerat senaste fynd av arten någonsin i Närke. Ovanför trappan på Kvarntorpshögen stötte Andreas Sandberg upp en **ringtrast** 19 okt. Det är ovanligt med höstfynd i landskapet. Kvarntorpsområdet är även en bra lokal för **svart rödstjärt**. En hel familj med 6 ex. sågs av Ola Strand 17 okt. Så sent som 14 nov. fanns 1 ex. kvar i området. Fynd gjordes dessutom 19 okt. med 1 ex. vid Huvudsjön, Olshammar samt med 1 ex. i Boglundsängen. Årets sista **blåhake** blev en individ som ringmärktes vid Venastugan 4 okt. **Rödstrupiga piplärkor** sågs och hördes lite varstans under september och den sista noterades vid Hammarkullen, Kvismaren 14 okt. Ovanligt många **skärpiplärkor** har rapporterats från lokaler i eller nära Hjälmarerna tack vare flera aktiva skådare. Mest anmärkningsvärda fynd blev 6 ex. vid Grundholmarna 9 okt. samt 4 ex. på samma plats 10 okt. **Lappsparrar** har minskat i fjällen så hela tolv rapporter om sträckande

individer i landskapet är glädjande. Enda rapporten om rastande/födosökande lappsparrar kom från Lennart Söderkvist, som hade lyckan att beskåda 1 ex. i Högsäter, Seltorp 17 okt. Hittills har få **snösparrar** nått våra nejder, men fler kommer säkert med snön och kylan.

INVASIONSARTER

Vem kunde ana att vi bara två år efter förra invasionen av **tallbit** år 2019 skulle få uppleva en ny våg av dessa granna fåglar skölja igenom landskapet. Återigen var det Roine Magnusson som inledde rapporteringen med 18 ex. vid Ängatorpet, Tysslingen. Samma dag sågs 1 ex. vid Trankärret, Lerbäck och även vid Kossatjärnen i Kilsbergen. Invasionen var ett faktum och rapporter strömmade sedan in i Artportalen nästan varje dag under hela perioden. Största antalet var en flock om 30-40 ex. som höll till runt Ånnaboda camping i månadsskiftet okt./nov. Seppo Leppälampi rapporterade om 12 ex. på Bredmossen, Tjurlången 30 okt. och Anders Haglund såg också 12 ex. i Laxå 17 nov. för att ta några exempel från andra lokaler i landskapet. Nio fynd av **bändelkorsnäbb** är kanske ingen invasion men långt över det årliga snittet. Förutom enstaka ex. kan nämnas 2 ex. i Anstorp, Hallsberg 19 sept., 2 ex. vid Kringsjön, Röfors 7 okt. och 6 ex. vid Iljanssjön, Fiskartorp 13 nov. Avslutar bändelkorsnäbbarna med en rapport från Ingvar Gustavsson och Tord Sundström om 4 ex. vid Stora Ymningen på Villingsbergs skjutfält 15 nov. Förra vintern saknades **grönsiska** nästan helt i våra marker. Men under hösten kom

ÄGRETHÄGER

FOTO: OVE PETTERSSON

de igen på ett invasionsartat sätt över hela Närke. I strandskogen vid Rynningeviken sågs en flock om hela 500 ex. den 9 okt.

Fortsätt att rapportera år 2022 och gärna med foton på rara fåglar.

Dålig bild duger bra...

RUNE Eriksson lyckades ta några bilder på en osäker stäpphök. Men tack vare bilden här ovanför, om än med dålig kvalitet går det att se att det är en stäpphök.

LISELOTTE Sliwon skickade iväg en bild med en fråga på sociala medier. Med hjälp av den gick det att artbestämma till en blå kärrhök.

...när du ska bestämma vilka arter du har skådat

ETT FOTO taget med kamera eller mobiltelefon kan göra skillnad och vara till stor hjälp. Ibland kan det kanske vara helt avgörande för att kunna bestämma art, kön och ålder.

TEXT: OVE PETTERSSON

För alla fågelskådare, även de mest erfarna, är det ofta svårt att bestämma flygande fåglar till art, kön och ålder. För små överflygande tättingar såsom piplärkor och sparvar är locklåten i många fall avgörande för bestämning av arttillhörighet. Om man hör bra, vill säga.

De flesta rovfåglar är större och rör sig ofta långsammare. Flera arter falkar, vråkar och kärrhökar är dock mycket lika varandra och svårbestämda i fält. Skillnad i utseende mellan kön, ålder och ruggningsstadier gör det hela ännu svårare. Det här är en utmaning för varje ornitolog.

Några exempel

Låt oss ta några exempel där en fotodokumentation varit till stor hjälp för att kunna artbestämma en fågel. Från Tysslingen inkom den gångna hösten flera rapporter om hanar av både blå kärrhök och stäpphök. Det var fåglar som snabbt drog förbi observatörerna och skapade en osäkerhet kring artbestämningen.

Onsdagsgruppen bestående av Gunnar Nilsson, Ingvar Gustavsson, Tord Sundström, Kerstin Signal samt Rune Eriksson besökte

Norra Tornet i Tysslingen den 22 september. De såg en ljus kärrhök komma flygande på ganska långt håll över Rånnestamaden. Var det möjligen en stäpphök? Rune tryckte av några bilder med kameran.

Senare på dagen ringde han mig för att få hjälp med artbestämningen. Trots bristande bildkvalitet gick det med säkerhet att fastställa arten till en stäpphök. En hane med tydligt kilformat svart på den smala handen.

Spara alla bilder!

Nästa exempel är hämtat från Närkeskådarna i WhatsApp den 23 september. Liselotte Sliwon lade ut ett foto med en ljus kärrhök med frågan "Osäker, ängs? Stäpp? Tysslingen kl 18:50". Tack vare att Liselotte var snabb med kameran blev det enkelt att se vilken art det rörde sig om; en blå kärrhök denna gång. En hane med bred hand som ser ut att vara doppad i blåck och blågrå färg på huvud och hals.

Det här är bara ett par exempel på nyttan med att ha en kamera till hands. Spara alla bilder, de kan bli avgörande för bestämning av både vanliga och ovanliga arter. Med handjagare, tubkikare, kamera och mobiltelefon med appar är du fullt utrustad för att säkerställa och larma spännande fågelupplevelser i naturen.

PS. Med mobiltelefonen kan du också spela in ljud, till exempel från sångare som du är osäker på. Använd gärna videofunktionen när du spelar in ljudet, då kan man också se i vilken miljö som fågelsången kommer från. Det kan vara till hjälp vid artbestämningen.

OBSat-sammanställningen bygger på rapporter på Artportalen. Men den här storken rapporterades aldrig där.

Storkarna som flög förbi Artportalen

■ Under våren 2021 gjordes två fynd av vit stork i Närke som inte blev inlagda i Artportalen och inte publicerades i Fåglar i Närke. Det ena fyndet larmades ut via Närke X i appen Band och det andra via Närkeskådarna i WhatsApp.

Första vita storken upptäckte Mikael Gustafsson på en åker nära Frösvidal på kvällen den 16 april. Mikael larmade direkt i Närke X kl. 18:44 "Stork ses vid Frösvidal". Och lite senare kl. 18:54 "Storken lyfte och flög en kort bit och landade framför grisgårderna". Trots snabbt larm hann inga andra skådare fram i tid innan den försvann söderut.

Nästa vita stork hittade Anders Eriksson vid Sibyllas utanför Askersund vid lunchtid den 11 maj. Anders och några kompisar hade gjort en cykeltur och var på väg in mot rondellen och gatuköket. Där blev det tvärstopp: en vit stork på en lyktstolpe! Kompisen Arne Cederblad hade kamera och kunde dokumentera storken. Anders larmade direkt ut fyndet på Närkeskådarna 12:03 "Vit stork, Sibylla Askersund". På kvällen kompletterade Anders larmet 20:48 "En individ obsades 12:00 idag, stationär på lyktstolpe parkering Sibylla".

Två fynd samma år i vårt landskap är ovanligt. Det var dock inte första fyndet för Anders i Askersund. Han såg även den vita stork som rastade på en åker mellan Rejmes bilfirma och Väderkvärnsbacken den 8 juni 2019.

ANSLAGSTAVLAN

Snart 800 medlemmar i NOFs Facebookgrupp

■ NOFs Facebookgrupp växer stadigt. För ett år sedan passerade vi 600 medlemmar, nu närmar vi oss 800 personer i gruppen. Det är en grupp för alla som vill diskutera fåglar och fågelskådning i landskapet. Vi har funnits i nio år.

Tanken är att NOFs Facebookgrupp ska vara ett komplement till föreningens tidskrift Fåglar i Närke, och till hemsidan. I NOFs Facebookgrupp finns lite tips om saker som händer, till exempel arrangemang inom Närkes Ornitologiska Förening men också andra aktiviteter som rör fågelskådning. Här delar också medlemmarna med sig av bilder eller andra skådarupplevelser.

Facebookgruppen har en del fördelar, man kan till exempel lägga upp flera bilder från naturupplevelser med anknytning till fåglarna i landskapet. Det går också att föra debatter inom gruppen – ett sådant forum saknas på hemsidan.

Gruppen är en så kallad sluten grupp, det innebär att man måste gå med i gruppen för att se vilka diskussioner som pågår inom gruppen. Anledningen till att vi har en sluten grupp är för att slippa reklam och annat som kan upplevas som besvärande och som inte tillhör syftet med gruppen. Alla är välkomna att delta i NOFs Facebookgrupp.

Vid sidan av att gå med i NOFs Facebookgrupp är du alltid välkommen som medlem i vår förening. Du får fyra nummer av vår utmärkta tidskrift Fåglar i Närke direkt hem i brevlådan, och du är välkommen på alla våra aktiviteter, resor, intressanta föredrag och mycket annat. Genom ditt medlemskap bidrar du också till att stärka fågelskyddet i vårt område!

PPDATERA DINA MEDLEMS-UPPGIFTER

■ I slutet av november fick du ett brev och en avi för att betala din medlemsavgift till Närkes Ornitologiska Förening. Som du kanske vet har vi ett modernt medlemsregister och det är företaget Membed som sköter administrationen av medlemsregistret.

I brevet finns inloggningsuppgifter till onlinekansliet (www.membed.net/m4-member). Gå gärna in där och se till att alla dina uppgifter är aktuella så att bland annat vår medlems-tidning Fåglar i Närke hamnar i rätt brevlåda.

Du får gärna fylla i din e-postadress, då har vi i NOF ytterligare en möjlighet att nå dig med viktigt information.

Du som är medlem har säkert också noterat att det är ett särskilt bankgirokonto för att betala in din medlemsavgift. Observera att detta bara gäller medlemsavgiften.

Du som vill bli medlem, gå in på membed: <https://www.membed.net/m4-member/login/500> och betala medlemsavgiften.

Har du några frågor eller funderingar: hör av dig till vår medlemsansvarige Sandra Tengel, ekobogard@hotmail.com, **070 3721929**.

Det är värt att notera att vi behåller vårt andra bankgironummer för alla andra ekonomiska transaktioner. Ska du betala en resa, köpa praktverket Närkes Fågelvärld, investera i en holk eller något annat, eller vill bidra till vår Fågelskyddsfond, använd bankgironummer **5747-2237** (eller swisha, se här intill).

Med swish blir det enklare att betala

■ Med Swish i din mobil är det enkelt att göra en betalning till NOF. Swish kan du använda när du ska ge ett bidrag för fågelguidning, betala fågelresan eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågelfond. Eller du kanske vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish.

Swishnumret till NOF är:
123 02 90 361

Tips: Lägg in numret och namnet under dina kontakter i mobilen så är numret lätt att nå!

Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av bankgiro 5747-3357 som vanligt när du ska betala till NOF.

KALLELSE till NOFs ÅRSMÖTE

16 februari 2022

■ Medlemmarna i Närkes Ornitologiska Förening kallas till årsmöte onsdag den 16 februari kl. 19. Lokalen är: Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro.

I samband med årsmötet visar naturfotografen Torbjörn Arvidson snygga bilder från året som gått.

1. Mötets öppnande
2. Fråga om årsmötet utlysts i behörig ordning
3. Val av ordförande för mötet
4. Val av sekreterare för mötet
5. Val av protokolljusterare tillika rösträknare
6. Styrelsens årsberättelse och redovisning av räkenskaper
7. Revisionsberättelse
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
9. Val av ordförande och ledamöter i styrelsen
- 10a. Val av revisorer och revisorssuppleanter
- 10b. Val av ledamöter till regionala rapportkommittén (Rrk)
11. Val av valberedning för ett år
12. Fastställande av budget
13. Bestämmande av årsavgift
14. Ärenden som styrelsen förelägger mötet
15. Av medlem framställt skriftligt, motiverat förslag, som kommit styrelsen tillhanda före 15 januari
16. Övrig av medlem framställt förslag (som styrelsen tagit ställning till)
17. Övriga frågor
18. Årsmötets avslutning
19. Årets Gulsparv

OBS! DU GLÖMMER INTE ATT NOMINERA DIN KANDIDAT TILL ÅRETS GULSPARV 2022 !

■ Vem tycker du är värd att få priset **Årets Gulsparv**? Priset ska gå till någon som gjort stora insatser för att främja fågelintresset, jobbat med fågelskydd eller fågelforskning.

Gulsparvspriset 2021 gick till Staffan Ullström för hans arbete med **Fågellakuten**, och för att han bidragit till ett fågelintresse genom sina många fina illustrationer på fåglar. Han har bland annat tecknat alla förstasidor (över 120 stycken) i **Fåglar i Närke** sedan 1992. Staffan fick 10 000 kronor.

Priset som **Årets Gulsparv** har tidigare delats ut till **Ronnie Lindqvist, Jonas Engzell, Hans Waern, Helny Olsson, Åke Lorin, Ami Sundén, Annika Lorin och Åsa Bengtsson, Märkplats Venan och Olle Liljedahl.**

Nu är det dags att nominera lämpliga kandidater till **Årets Gulsparv 2022**. Det ska delas ut i samband med årsmötet i februari. Vem tycker du har gjort sig förtjänt av priset? Ta kontakt med någon i styrelsen och presentera din kandidat.

TISDAG 4 JANUARI

Visning biologiska museet, Karro

Passa på att ta med barnen till de uppstoppade djuren och fåglarna på Karolinska skolans biologiska museum i Örebro. Museet är beläget i byggnaden Sibirien – därför att den ligger längst norr ut på skolgården. Visningen sker kl. 15–17.

LÖRDAG 4 JANUARI

Artrace i Närke

Häng med på denna lättsamma kryssartävling, som också blir en bra start på det nya skådaråret. Tävligen går ut på att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Det finns en vanlig klass där bilåkning är tillåten, och en ekoklass där man går, cyklar eller åker kollektivt. Gå ihop med några kompisar och bilda ett lag du också! Start kl. 00 med målgång kl. 16. Anmäl dig till Kent Halttunen: kent.halttunen@outlook.com eller 070 216 11 30.

Håll utkik på hemsidan och på NOFs Facebooksida för mer detaljer och om det blir ett Artrace som är coronaanpassat.

TISDAG 18 JANUARI

Visning av Karros museum

Passa på att studera de uppstoppade djuren och fåglarna på Karolinska skolans biologiska museum. Bättre att lära känna dem på detta sätt än på bild. Museet är beläget i byggnaden Sibirien – därför att den ligger längst norr ut på skolgården. Guidningen startar kl. 18.

28–31 JANUARI

Vinterfåglar Inpå Knuten

Under veckoslutet 28 till 31 januari räknar tusentals personer i hela landet fåglar på sina fågelmatningar. NOF har två publika räkningar: lördag 29 januari kl. 10–12 finns fågelguider vid Tysslinge Naturcenter i Rånneasta, och på söndag 30 januari kl. 10–12 räknar vi fåglarna vid Rosenbergstugan i Oset. För mer info: Ronnie Lindqvist 070 262 14 17.

SÖNDAG 20 FEBRUARI

Garphyttans nationalpark i vinterskrud

Tillsammans med Östernärkes naturvårds-

förening besöker vi Garphyttans nationalpark. Ett vinterklätt landskap väntar oss förhoppningsvis i Kilsbergen. Klä dig varmt, ta med något att grilla och följ med ut i den vackra naturen. Samling på P-platsen, Garphyttans nationalpark kl. 09.30. För mer info: Ronnie Lindqvist 070 262 14 17

LÖRDAG 28 FEBRUARI

Vinterfåglar i Karlslund

Samling vid Krogstugan kl. 14. Därefter vandrar vi i senvinterlandskapet på jakt efter det som kan finnas vid Långkatekesen och vid fallen. Räknar med en två timmar härlig promenad.

LÖRDAG 5 MARS

Årets örnräkning

Örnräkning sker runt hela Hjälmaran och Mälaren kl. 10–12. På vår hemsida visas platserna där örnräkningen kommer att ske. Kom och hjälp till du också!

LÖR-SÖN 5–6 MARS

Svanguidning i Rånneasta

Varje lördag och söndag under mars månad, mellan klockan 9 och 13 finns våra duktiga guider från NOF på plats för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

LÖR-SÖN 12–13 MARS

Svanguidning i Rånneasta

Svanguidningen fortsätter. Kl. 9–13, finns våra duktiga guider från NOF på plats för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar. Välkomna!

12–20 MARS

Ugglevecka

Flera ugglelyssningar kommer att ordnas under de här två helgerna och även någon vardagkväll, med guider från NOF. Vädret och ugglornas uppträdande styr vart vi lyssnar. Håll koll på hemsidan och på NOFs Facebookgrupp.

LÖR 19 MARS

Ugglekväll med samling i Rånneasta

Vi samlas vid Tysslinge Naturcenter kl. 18 för lite fika, samäkning och förhandsinformation. Ugglorna styr sedan vart vi åker.

LÖR-SÖN 19–20 MARS

Svanguidning i Rånneasta

Är antalet svanar som störst den här helgen? Våra duktiga guider från NOF finns på plats kl. 9–13 för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

LÖR 26 MARS

Vårfåglar i Sörbyskogen

Vi besöker ett skogsområde som måste räddas till eftervärlden. Kanske inte så många nya fåglar för året, men väl en naturvärd att beskåda. Samling kl. 9 vid parkeringen bakom Café Skogen, Sörbyskogen i Örebro, ta med termos och lite tilltugg.

LÖR-SÖN 26–27 MARS

Svanguidning i Rånneasta

Är det kanske den här helgen som svanarna når sitt största antal i år? Duktiga guider från NOF finns på plats kl. 9–13 för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

LÖR 2–SÖN 3 APRIL

Svanguidning i Rånneasta

Svanguidningens sista helg för i år. Är det några svanar kvar? Mellan klockan 9 och 13 finns duktiga guider från NOF på plats för att berätta för intresserade om svanarna och alla andra vårfåglar.

LÖRDAG 23 APRIL

Knuthöjdsmossens smålomar

Följ med till Knuthöjdsmossen i Hällefors. Förhoppningsvis får vi höra de magiska ljuden från smålomarnas spel, och säkert visar de säregna fåglarna upp sig för oss. Många andra av myrens fågelarter är också som mest aktiva nu. Räknar med en tidig avfärd så att vi inte missar de bästa morgontimmarna. För mer info: Lars Johansson 070 558 99 06

LÖRDAG 30 APRIL

Sjöfågelsträck vid Vättern

Häng med till härliga Klåvudden vid Vätterns norra spets. På den här mycket speciella lokalen kan man se många arter sjöfåglar sträcka. Det blir en tidig morgon, men det kan vara värt besväret för att få se svärta, sjöorre, ejder och andra kustfåglar. Samling vid infarten till Harge kl. 04.30.

I N O M H U S M Ö T E N

TORSDAG 20 JANUARI

Magnus Ullman berättar på NOFs inomhusmöte under temat: Hönshjärna, magnetkompass och delat föräldraskap. Det är en föreläsning om hur det är att vara fågel. Föreningarnas hus, Slottsgatan 13 A, Örebro, kl. 18.30. Alla hjärtligt välkomna.

ONSDAG 16 FEBRUARI

ÅRSMÖTE

I samband med årsmötet visar naturfotograf Torbjörn Arvidson visar snygga bilder från det då gångna fågelåret. Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro. Årsmötet startar kl. 19. Välkomna

ONSDAG 16 MARS

Eldögon – ett NOF-föredrag om ugglor med Patrik Olofsson.

Ugglorna hör till våra mest fascinerande fåglar. Följ med Patrik Olofsson på en resa genom ugglornas Sverige! Hantverkshuset, Engelbrektsgatan 6, Örebro, Kl. 19.

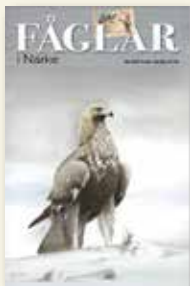
FÅGLAR

i Närke

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Kent Halttunen

Nygård, Norra Folkavi
719 91 Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@outlook.com

REDAKTIONEN:

Arne Lundh

Villagatan 31
718 30 Frövi
070 202 80 64
ervalla31@hotmail.com

Charlotta Hedberg Tideman

Järnväggsgatan 32
703 62 Örebro
070 721 43 32
charlotta.tideman@tele2.se

Leif Haldorson

Brevbärargatan 52
703 78 Örebro
070 665 67 75
leif.haldorson@telia.com

Anders Nilsson

Ramsta 306
719 91 Vintrosa
070 964 12 10
mediagurun@icloud.com

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regionalförening av SOF/BirdLife Sverige. NOF jobbar med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. Medlem i föreningen blir man enklast genom att gå in på membit: membit.net/m4-member/login/500, och betala medlemsavgiften. Årsavgiften är 250 kr för vuxen, för familjemedlem 50 kr (ingen extra medlemstidning), ungdomsmedlem (13–20 år) betalar 100 kr och barn (1–12 år) 50 kr per år. Medlemmarna får vår medlemstidning som ges ut med fyra nummer per år. Dessutom får man hänga med på alla exkursioner, resor, utbildningar och spännande möten.

ADRESSÄNDRINGAR

Har du ändrat adress? Logga in på vårt medlemsregister, membit.net/m4-member, med det användarnamn du fick när du betalade medlemsavgiften.

Har du andra medlemsfrågor? Kontakta Sandra Tengelin, se styrelserutan längre ned här på sidan.

FÖRENINGSLOKAL

För sammanträden och bibliotek finns vi i Föreningarnas hus, Slottsgatan 13A, Örebro. För utställningsmateriel, holkar med mera används källarlokalen på Hagmarksgatan 9B.

HEMSIDA

Du är välkommen att besöka hemsidan nof.birdlife.se. Vi finns också på Facebook.

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Magnus Friberg
073 503 08 35

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande:
Bengt Andersson

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande
Bengt Andersson

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande
Kent Halttunen

OSETKOMMITTÉN

NOFs representant
Thord Eriksson
072 731 23 93

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant
Kent Halttunen

NOFS TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00

Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN

Ronnie Lindqvist

Ordförande
Bertil Waldéns gata 6
702 15 Örebro
070 262 14 17
lindqvist_ronnie@hotmail.com

Maria Wanche

Ekonomi, kassör
Osvalla 230
719 92 Vintrosa
070 415 58 83
maria.wanche@gmail.com

Sandra Tengelin

Medlemsfrågor, exkursioner
Edsberg Ekebo
716 91 Fjugesta
070 372 19 29
ekebogard@hotmail.com

Bengt Andersson

Vice ordförande, remisser,
försäljning
Idrottsvägen 5
692 33 Kumla
070 693 33 65

Lars Johansson

Exkursioner, fågelskydd,
jaktfrågor
Holländaregatan 22
702 86 Örebro
070 5589 99 06
lars.h.johansson@icloud.com

Ami Sundén

Resor, tjejgruppen
Visthusgatan 6
702 26 Örebro
070 944 73 00
amisunden@hotmail.com

Catarina Ericson

Sekreterare, hemsidan, IT
Fredsgatan 34
703 62 Örebro
070 342 61 55
toverud@hotmail.se

Anastasia Valenta

Inomhusmöten, integration
Grankottvägen 6
702 82 Örebro
070 071 17 17
nof.anastasia@gmail.com

Eva Georgii-Hemming

Kommunikatör med Birdlife
Äsplunda 643
705 96 Glanshammar
070 254 20 27
georgiihemming@gmail.com

Inte blev jag fågelforskare – men fick ett **livslångt** intresse

NÄR JAG VAR UNG och gick i gymnasiet hörde det till att göra ett så kallat specialarbete. Det gällde att fördjupa sig i något ämne under ett år och sedan lämna in sitt arbete för bedömning.

En del av eleverna i klassen visste redan vad de ville bli när de "blev stora", och valde ämnen som att fördjupa sig i engelska språket eller att tränga in i Einsteins ekvationer! Själv var jag inte lika säker, men valde tillsammans med min tvillingsyster och två andra att studera något om fåglar. Vi visste just inte mycket om fåglar, men tyckte att det lät lite spännande, och så bodde vi precis vid den fågelrika Säbysjön utanför Stockholm. Eftersom det "vimlade" av skrattnåsar där (vi visste inte ens vad en skrattnåskoloni var), beslöt vi oss för att inrikta oss på dessa.

En av oss fyra visste lite mer om fåglar och det kändes ju tryggt och bra. Vi bestämde oss för att ge specialarbetet det snitsigt klingande namnet: "Etologiska studier av sjöfågel".

SEDAN VAR DET BARA att sätta igång. Studierna bestod av (åtminstone av vad jag minns) att under ett antal försommarmorgnar småfrusna sitta i en daggfuktig sluttning med ett hav av vass framför oss. Nåsarna förde ett himla liv därute, men vad vi egentligen såg och antecknade är höljt i dunkel. En sak kommer jag ihåg. Fikat och smörgåsarna smakade härligt och när solen så småningom värmdes upp oss somnade vi allihop, utsträckta i det doftande gräset.

Naturligtvis varvade vi våra så kallade fältstudier med teori. Jag lärde mig nya begrepp såsom häckning, ruggning och överloppshandling. Jag insåg att fåglar inte bara finns och kvittrar utan också "har saker för sig". Plötsligt blev det mer intressant att segla med mina föräldrar om sommaren. Där i Stockholms skärgård fanns det rika möjligheter att betrakta fåglarna och deras beteenden.

Vår pappa var en duktig seglare och kunde sina sjökort, men vad en reservatsgräns och fågelskydd innebar hade han ingen koll på. Eller så ville han inte veta. Trots sina döttrars protester seglade vi en sommar dag in i en jungfruligt vacker vik med kristallklart vatten och ankrade upp. Det tog inte mer än fem minuter så dök en träsnipa med en sådan där härligt dunkande tändkulemotor upp. Tillsynsmannen förklarade argt att vi var på förbjudet vatten och bad oss lämna området.

Vi fågelskådande döttrar tyckte det var mycket pinsamt och gled rodnande och ljudlöst ner under däck. Pappa svarade käckt mannen att här fanns det inget att oroa sig för.

- Mina döttrar forskar om sjöfågel på Stockholms universitet, så vi vet vad vi gör, sa pappa till tillsynsmannen.

Det gick nog inte hem så särskilt bra, för vi blev ändå tvungna att lämna ankar och styra ut på tillåtna vatten igen.

INTE VAR JAG FORSKARE och inte blev jag det heller. Däremot födde vårt specialarbete ett livslångt intresse för fåglar. Jag blev en betraktare och skådare. När jag är i fält tycker jag att det är minst lika intressant se vad fåglarna har för sig som att lyssna på deras sång

eller få ett kryss på min lista. Att på våren till exempel se gräsändernas beteende inför parningen eller att se en talgoxe locka sin unge med mat är alltid lika intressant.

Vad beträffar fikat och smörgåsarna smakar det fortfarande lika härligt, nu som då.

FOTO: TORBJÖRN ARVIDSON

KRÖNIKA: GUN ISACSON

